

Ləbara mugom a kawa ana

Markus

sə vinde anan ata awan

A dakay way pə deftere a anan

Markus a vinde derewel a anan nà, sə dakay anan Yesu winen Almasihu, Wan a Mbərom. Iken apan ki jinge derewel a Markus nà, ki njiden anan Yesu kawa iken pə kərtæk a tə Piyer. Kawa ana Piyer sə canan anà masuwayan a Yesu sa ga ata nà, ki canan pə mədire pə mədire, aday ki san kutoł, Yesu nə winen wayaw.

Nga sa 'am ahay

Yesu a lavan zek anà mer su way anahan (1.1-20))

Yesu a ga mer su way anahan à Galile aday à Yahudiya (1.21 - 10.52)

Yesu winen à Urəsalima (11.1 - 15.47)

Yesu a slabakay à məke wa (16.1-20)

Wazo a Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay

Mata 3.1-12; Lukas 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ Ləbara mugom a, pə Yesu Almasihu, Wan a Mbərom, a dazlan nà, natiya awan.

² A təra kawa ana Ezaya, do maja'am a Mbərom, sə vinde, a wa:

«Mbərom a jan ahay anà do si mer su way anahan nà:

“Həna ni slan do maslan uno,
i lahak pa 'am saa ndakak anan cəved lele.

³ Dowan a inde, winen apan i zlah à saf inde à kibe,
a wa:

Ten anan cəved anga Bahay winen apan i nay.

Ten anan cəved ata mə tavay nga a fəhhe lele.*»

⁴ Matanan kutoč, Yuhana do sa ga baptisma, a zla à man sa saf inde. Winen apan i wazan à do ahay, a wa: «Mbəsiken ines a kwanay ahay, təmihen sa ga baptisma, aday Mbərom i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay.»

⁵ Do sə Urəsalima ahay pi zek tu do sə Yahudiya azar aya fok, ta nay pə cakay a Yuhana. Tə dazlan sə dəkay anan ines a tinen ahay. Aday Yuhana a gan atan baptisma à zlinder sə Urdon inde.

⁶ Yuhana a aday nà, a daf pi zek nə zana ma han a tə sibək sə zlugweme awan, a ɓan zərkutov dukwen tə maslərapa sa zlay. Way sa pa anahan ite nà, hayam ahay pi zek tə umam sə kibe aya awan.

⁷ A wazo anahan inde nà, a wa: «Dowan inde, i nay à dəba uno wa, a zalay nen tə mazlař lele. Anga nan, nen na slak sə kudək, aday ni pəsakan anan liber sə təkarak anahan bay.

⁸ Nen nà, na gak ikwen baptisma nə tə a'am, winen kəma, i i gak ikwen baptisma nə tə Apasay Cəncan awan.»

Yesu a ga baptisma

Mata 3.13 - 4.11; Lukas 3.21-22, 4.1-13

⁹ A alay ata kutoč, Yesu a slabakay ahay, kwa à wulen su doh sə Galile sə ngaman Nazaratu ata wa, a nay ahay pə cakay a Yuhana à zlinder sə Urdon, aday Yuhana a gan baptisma.

¹⁰ Yesu winen apan i jənay à a'am wa cəna, a canan à bagəbaga mburom a təba pangaya, aday Apasay a Mbərom winen apan i dazay ahay apan

* ^{1:3} Ca pə Esaaya 40.3.

kawa badəbada. **11** Aday 'am a ndəray ahay kwa à mburom wa, a wa: «Iken wan uno, ləliwe uno awan. Nə taslay mivel bayak a nə tə iken.»

12 Kwayan'a, Apasay a Mbərom a zla anan Yesu à man sa saf inde à kibe.

13 Yesu, winen à man ata nə luvon kwa kuro fudo, Fakalaw winen apan i njak anan. Atə Yesu mə njahay a, pi zek tə way sə kibe ahay, aday maslay a Mbərom ahay tinen apan ti gan mer su way.

*Yesu a ngaman anà do sa ban kəlef aya inde fudo
Mata 4.18-22; Lukas 5.1-11*

14 A alay ata asanaw nà, bahay Hiridus a ban anan Yuhana à dangay. Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a ma pə daliyugo sə Galile. A wazay anan ləbara mugom a, mbala ana Mbərom sə slənay,

15 a wa: «Alay a kà slak həna, bahay a Mbərom winen defefe kutok. Mbiken ines a kwanay ahay, aday dəfen nga pə ləbara mugom awan.»

16 Natiya, Yesu a zla ta man sə bəlay sə Galile nà, a canan anà do sa ban kəlef aya inde cew, atə Simon tə mərak anahan Andare, tinen apan ti ban kəlef tə zuvo a tinen ahay.

17 Yesu a jan atan, a wa: «Hayak ikwen ahay. Pərihen uno azar, aday ki bənen nə kəlef sabay. Ki i njiden uno nà, do sə pəruho azar ahay adəka.»

18 Kwayan'a tə mbəsak zuvo a tinen ahay, aday tə pərahan azar.

19 A hədék pa 'am mənjœk, a tan à nga anà dəwan aya cew asa, atə Yakuba tə mərak anahan Yuhana, wan ana Zebede ahay. Tinen apan ti ndakay zuvo a tinen ahay à kwalalan inde.

20 A ngaman atan ayak ite, kwayan'a tə mbəsak
anan bəbay a tinen Zebede pi zek tu do si mer
su way anahan ahay à kwalalan inde, tə pərahan
azar anà Yesu.

*Yesu a mbar anan dowan a inde tə setene à nga
Lukas 4.31-37*

21 Atə Yesu tə njavar anahan a, sə ngaman ataya,
ta zla way a tinen, tə dəzle à wulen su doh sə
Kafarnahum. Pə luvon sa man uda awan, Yesu a
zla ù doh sə wazay[†], a dazlan sə dakan atan anan
way.

22 Wazo anahan a a gan atan masuwayan, anga
winen a dakay way nə kawa do sə mazlaō bina,
kawa miter sə Tawrita ahay itəbay.

23 A alay ata ite, dowan inde à man ata awan,
winen tə setene à nga inde. A zlah pi zek,

24 a wa: «Iken Yesu, do sə Nazaratu, ma a nak
pə manay anaw? Ka nak sə lize manay ca daw?
Na san iken zle lele, iken nə do maslan a Mbərom
Cəncan awan.»

25 Cəna Yesu a gafan 'am tə məgalak awan, a jan
nà: «Kê bəbal awan bay, hayak à dowan ata wa
adəka.»

26 Kwayan'a, setene ata a 6al anan dowan ata
kəzlek kəzlek, a zlah pi zek sə məgala, aday a nay à
dowan ata wa bok.

27 A gan masuwayan anà do ahay fok. Aday tə
cəce pi zek ahay wa, ta wa: «Həna anan nə maw?
Mərike wiya a aday tə mazlaō a bidaw? Winen
apan i jan 'am anà setene ahay, aday tə dəfan apan
acəkan!»

---

† **1:21** Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay.

28 Cëna, lëbara anahan a ata a ta 'am təday pə daliyugo sə Galile ata fok.

*Yesu a mbar do sə dəvac ahay bayak awan
Mata 8.14-17; Lukas 4.38-41*

29 Natiya, atə Yesu ta nay tatə Yakuba tə Yuhana, ù doh sə wazay wa cëna, ta zla way a tinen àga atə Andare tə Simon.

30 Jëje ana Simon inde, winen mə nahay a ù doh, anga nga a bərزلان. Yesu a dəzlek ayak cëna, tə təkəren lëbara awan.

31 Yesu a hədek pə cakay anahan, a bənan alay, a slabak anan. Nga sə bərazl a ndalay panan. Uwar ata a slabak, a dan atan way sa pa.

32 Pə dəba ana pac sə slahay ù doh wa nà, do maza aya tə gəbay do sə dəvac a tinen ahay, pi zek tu do tə setene aya à nga inde ataya fok. Ta nay atan pə cakay ana Yesu.

33 Do sa man ataya fok tə halay nga pə bərkwitek su doh ata awan.

34 Yesu a mbar anan do sə dəvac ahay cara cara, a razl anan setene ahay à do ahay wa. Aday kə varak atan cəved anà setene ahay sa ja 'am bay, anga ta san anan zle lele.

*Yesu a wazay à wulen su doh sə kibe ahay
Lukas 4.42-44*

35 Sidew a nà, Yesu a wule pərek, a zla à kibe à saf inde saa ga amboh à man ata awan.

36 Atə Simon tu do aday tinen àga winen ataya, ta zla saa pəlay anan.

37 Ta njad anan cëna, ta jan, ta wa: «Do ahay fok, tinen apan ti pəlay iken.»

38 A mbədahan atan apan, a wa: «Zluko adəka nə à wulen su doh sə kibe ahay, aday ni saa wazan à

do ahay à man ataya re. Anga na nay nà, saa ga mer su way ata awan.»

39 Matanan acèkan, a bar pè daliyugo sè Galile fok. A wazay ù doh sè wazay ahay, a razl anan setene ahay à do ahay wa.

Yesu a mbar anan dowan a inde mə dugwad awan

Mata 8.1-14; Lukas 5.12-16

40 Dowan a inde, winen mə dugwad awan, a nay pè cakay ana Yesu. A dukwen gärmec ù vo, a jan tæ zéhha awan: «Kà zlak anak à nga nà, ki mba apan sa mbar nen aday zugol uno â ndav ite.»

41 'Am anahan ata, a gan i zek wa anà Yesu. A ndədoy alay, a laman, ta sa ja: «U no. Mbar! Zugol anak kè ndəvak.»

42 Cëna, mbəlak məduwen ata a ndalay pè dowan ata wa, a mbar kutok.

43 Aya əna Yesu a gafan 'am pi zek wa lele, aday a razl anan, ta sa jan nà:

44 «Zla wanak, aday kâ sa tækären lèbara a anan anà dowan bay. Ùna zla saa kan zek anà do sè gədan dungo anà way anga Mbərom, â zəzor iken. Aday varan way anà Mbərom, kawa a Tawrita ana Musa sa ja, sa vad panak awiyaway. Natiya do ahay tâ san apan, zugol anak kè ndəvak.»

45 Ùna, dowan ata a zla way anahan cëna, a gar anan do ahay tæ lèbara kawa sè tèra apan. Anga nan, Yesu a mba apan sa zla à wulen su doh ahay, pè idé su do ahay, sabay. A njahay wanahan nə, uho à kibe. Cèkèbay, do ahay ta zlak ayak pè cakay anahan ta day ahay wa fok.

2

Yesu a mbar anan dowan a inde mə təra à məndak awan

Mata 9.1-8; Lukas 5.17-26

¹ Pə dəňa sə nahay mənjœk wa cəna, Yesu a may ahay à Kafarnahum. Do ahay fok tə sləne asa winen inde agay à wulen su doh.

² Tə halay nga bayak awan, aday man kə mbakak kwa mənjœk bay, uho kawa ù doh re. Aday Yesu winen apan i dakan atan anan 'am a Mbərom.

³ Do ahay fudo tə gəbək ayak dowan a tinen inde tə lala, winen mə təra à məndak awan.

⁴ Tə njadak man sə dəzle anan dowan ata pə cakay ana Yesu bay, anga do kə zalak ù doh awan, rod ahay à məsudoh inde. Anga nan kutok, ta ján pa nga su doh, tə təba anan nga su doh à man ana Yesu winen mə tavay a uda ata awan.* Tə taran anan ayak dowan pə lala ata tə liber.

⁵ Yesu a canan anà adaf nga[†] a tinen ata cəna, a jan anà dowan a mə təra à məndak ata awan, a wa: «Dəna uno, nə pəsek anan ines anak ahay coy.»

⁶ Kutok nà, miter sə Tawrita ahay mə njahay aya inde à man ata awan. Tə jalay à nga a tinen inde, ta wa:

⁷ «Dowan a anan a ja 'am ata nà, angama kəlanaw? A jənan pa 'am anà Mbərom. Waya sa mba apan sə pəse ines su do anaw, kak si Mbərom a aday bina!»

* **2:4** Nga su doh a tinen mi cœb a cœcœb bay. Tə pəpay a pəpay.

† **2:5** Adaf nga: tə bayak pə Yesu aday ta daf apan nga.

8 Yesu a san anan ajalay nga a tinen a kwayan'a, a jan atan: «Kə jilen à mivel a kwanay inde matana ata nà, angamaw?»

9 Ma da 'am a nà maw? Sa ja: “Nə pəsek anan ines anak ahay”, ata daw, kabay, sa ja: “Slabak, gəba lala anak, zla”, ata daw?»

10 Óna u no kê sənen apan lele, nen Wan su Do nà, məgala uno inde sə pəsen anan ines à do ahay pə daliyugo.»

Matanan, a jan anà dowan mə təra à məndak ata awan:

11 «Nen apan ni jak: Slabak, gəba lala anak, zla agay!»

12 Cəna, a slabak, a gəba lala anahan pə idə sə do ahay fok, a zla wanahan. A gan atan masuwayan. Anga nan, tə həran nga à Mbərom, ta wa: «Kula də canak anan anà way mə təra kawa həna anan bay.»

Yesu a ngaman anà Lewi

Mata 9.9-13; Lukas 5.27-32

13 Asa, Yesu a zla ta man sə bəlay sə Galile. Do ahay fok ta zla pə cakay anahan, aday a dakan atan anan way.

14 Winen apan i zla ata nà, a canan ayak anà dowan inde tə ngaman Lewi‡, wan ana Alfa, winen mə njahay a ù doh sə cakal jangal. Yesu a jan, a wa: «Pəruho azar!» Lewi a slabak ca, a pərahan azar acəkan.

15 Pə dəba anahan a wa, Yesu a njahay tə njavar anahan ahay sa pa way àga Lewi. Do sə cakal jangal ahay pi zek tu do sə atahasl ahay tə njahay

---

‡ **2:14** Lewi: kawa sa ja nà, Mata. Sləmay su do kərtək awan.

pə cakay ana Yesu sa pa way à tuwez kərtek a wa, tinen bayak a sə pərahan azar.

16 Miter sə Tawrita à wulen sə Farisa ahay wa tə canan winen apan i pa way pə kərtek a tu do sə cakal jangal ahay, aday tu do sə atahasl ahay nà, tə cəce pə njavar anahan ahay wa, ta wa: «A pa way pə kərtek a tu do sə cakal jangal ahay, aday tu do sə atahasl ahay nə, angamaw?»

17 Yesu a slène anan lele nà, a jan atan, a wa: «Do dəvac a bay cəna, a gan may anà do sə disise bay, si do sə dəvac ahay. Nen na nay ahay sa naa ngaman anà do sa ga way lele ataya bay. Óna na nay ahay nà, sə ngaman anà do sə atahasl ahay.»

Acəce way pə sumaya

Mata 9.14-17; Lukas 5.33-39

18 Natiya, njavar a Yuhana ahay pi zek tə Farisa ahay, tinen apan ta ta ga sumaya. Do ahay ta jan anà Yesu: «Njavar a Yuhana ahay ta sə Farisa ahay ta ga sumaya, aday mbala anak ahay nə ta ga itəbay nà, angamaw?»

19 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «A ga pikwen nà, do mə ngamay aya à man sə gəba dalay nà, ti mba apan sa ga sumaya ite daw? Matanan bay! A alay a tinen pi zek tatə do sə gəba dalay ata nà, ti ga sumaya kula bay.

20 Óna pa pac a do sə gəba dalay ata, tə bənak anan à wulen a tinen wa nà, ata ti ga sumaya kutok.

21 «Matana re, waya sə tapay zana wiya a pə zana anahan məduwer a anaw? Ibay. Anga à man sə banay anan nà, məgabal sə zana wiya ata i zəga anan apan məke ana zana məduwer ata awan, i ngəraw.

22 «Aday ḫukwen, dowan sa mbađ mahay anahan mə kwasay a bay, à mbulo sa zlay§ məduwer a nà, ibay. Anga mahay mə kwasay a bay ata kà sak a kwasay uda nà, i ngəraw anan mbulo məduwer ata awan. Ata mahay i mbađ, aday mbulo ḫukwen kà nəsek re. Sumor a nà, sa mbađ mahay mə kwasay a bay à mbulo wiya inde cite.»

*Yesu nà, winen bahay sə luvon sa man uda awan
Mata 12.1-8; Lukas 6.1-5*

23 Pa pac a inde nà, luvon sa man uda awan, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla tə guvo sa ndaw. Tinen apan ti zla ata nà, njavar anahan ahay ta kad ndaw sa pa.

24 Farisa ahay tə canan cəna, tə cəce pə Yesu wa kutok, ta wa: «Ca apan, ta ga way aday tədə abay sa ga pə luvon sa man uda awan bay ata nə angamaw?»

25 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kula kwanay kə jingen way ana Dawuda sa ga tu do anahan ahay, à alay a may a han apan ata itəbay daw? A ga nə kəkəmaw?*

26 A alay a Abiyatar winen bahay nga su do sə gəđan dungo anà way ahay anga Mbərom ata nà, Dawuda a zla à jawjawa sə mazlađ a Mbərom, a ray pen ma ga nga anga Mbərom. Tədə abay saa pa daf ata nà, tinen do sə gəđan dungo anà way ahay taayak ba. Əna Dawuda kà pak tu do anahan ahay re.»

---

§ **2:22** Mbulo sa zlay nà, way sa mbađ uda mahay kabay a'am sa sa, anga do sa bar ahay. Aday ḫukwen, kak winen wiya a nà, a ngəraw kawa atə gəzla tə kukwar sa kad ata bay. * **2:25** Ca pə 1 Samuyila 21.2-7.

27 Yesu a jan atan kutok: «Mbərom a daf luvon sa man uda awan nà, anga do, bina a daf do anga luvon sa man uda awan bay.

28 Kətanan, nen Wan su Do nà, nə lavan nga anà luvon sa man uda awan.»

3

Yesu a mbar anan dowan a inde ma mac alay awan

Mata 12.9-14; Lukas 6.6-11

1 Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a zla ù doh sə wazay* maza asa. Dowan inde à man ata ma mac alay awan.

2 Do manide a Yesu aya inde nà, tinen apan ti dəfan ide. Kak kə mbərak anan dowan ata pə luvon sa man uda awan nà, ata aday ti man anan mungok.

3 Yesu a jan anà dowan ma mac alay ata awan: «Slabak, tavay pa 'am sə do ahay.»

4 Cəna, a cəce pə do ahay wa, a wa: «Pə luvon sa man uda nà, cəved inde sa ga mer su way lele awan, kabay cəved inde sa ga mer su way lelibay awan, daw? Təde sa tam anan sifa su do daw, bəzi lele nə sə lizen anan sifa daw?» Əna ta ngam sə mbədahan apan bay.

5 Yesu a ca patan nerre tə mivel awan, aday asəder a tinen ata dukwen kə cəbək anan ite. A jan à dowan ma mac alay a ata kutok: «Ndədoy anan alay anak!» A ndədoy anan acəkan, alay anahan a pəsak ike.

* **3:1** Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay.

6 Farisa ahay tə canan cəna, ta nay ahay uho, aday tə halay nga pə kərték a tu do ana Hiridus ahay, aday tə pələy cəvəd sə lize anan Yesu.

Do ahay bayak a ta zla à man a Yesu

7-8 Yesu a slabak à wulen a tinen wa, a zla way anahan pə bəlay sə Galile tə njavar anahan ahay. Do ahay bayak a tə pərahak anan azar. Ta nay ahay kwa à Galile wa, kwa à Urəsalima wa, tu do sə Yahudiya ahay fok, aday à Idumiya wa, pi zek tu do ahay sa nay ahay kwa à dəba sə zlinder sə Urdon wa, aday tu kon sə cakay sə Tirus tə Sidon ahay wa fok.

9 Anga nan kutoł, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tə pəlan kwalalan cədew awan, aday i njahay uda awan, bina do ahay tinen apan ti ngədec anan kè zalak.

10 Kè mbərak do sə dəvac ahay bayak awan. Anga nan, do sə dəvac azar aya cara cara tə zəgahak ayak apan, aday tâ njad sə laman à Yesu ite.

11 Do sə setene ahay ite, tə canan à Yesu a cəna, tə salahay pa 'am anahan, ta zlah, ta wa: «Iken nə Wan a Mbərom!»

12 Yesu a gafan 'am anà setene ataya tâ sa jan anà dowan winen wayaw bay.

Yesu a walay do maslan anahan ahay kuro nga cew

Mata 10.1-4; Lukas 6.12-16

13 Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a ján way anahan à bəzlom, a ngaman ayak à do ahay kawa sa nan fok. Ta nay pə cakay anahan awan.

14 Winen ite, a walay wa kuro nga anahan a cew, a ngaman atan nə do maslan ahay. A jan atan, a

wa: «Nə walay kwanay nà, aday ki njihen ti nen,
ata ni slan kwanay saa wazay,

¹⁵ saa razl setene ahay tə məgala a nen saa varak
ikwen ata awan.»

¹⁶ Do a mə walay a kuro nga cew ataya nà,
sləmay a tinen aya həna: Simon (Yesu a daf apan
sləmay hinen, a ngaman Piyer[†]),

¹⁷ atə Yakuba tə Yuhana, wan ana Zebede ahay
(Yesu a daf patan sləmay re, a ngaman atan
Bowanerges ahay, kawa sa ja nà, wan ma dac
Mbərom ahay[‡]),

¹⁸ Andare, Filip, Bartilome, Mata, Tomas,
Yakuba wan ana Alfa, Tade, Simon, do manide
sə Ruma ahay,

¹⁹ tə Yudas Iskariyot, do saa ga daf pə Yesu.

*Yesu a razl setene ahay tə məgala a Mbərom
Mata 12.22-32; Lukas 11.14-23, 12.10*

²⁰ Atə Yesu tə njavar anahan ahay ta may ahay
agay. Asa, do ahay tə halay nga kə zalak, aday Yesu
tə njavar anahan ahay tə njadak alay a sa pa way
bay.

²¹ Do anahan ahay tə sləne 'am ata nà, ta nay sə
gəbək anan ayak, anga do ahay ta wa: «I ga nə nga
a vawan.»

²² Miter sə Tawrita aya inde, ta nay ahay kwa à
Urəsalima wa. Ta wa: «Bə'elzebul apan!§» Azar
aya ta wa: «Ayaw! Fakalaw sə varan məgala sa razl
anan setene ahay.»

[†] **3:16** Kawa sa ja nà, Pəkərad.   [‡] **3:17** Anga ta ga mivel bəse bəse
kawa adac a Mbərom.   [§] **3:22** Bə'elzebul nà, sləmay ana Fakalaw
re.

23 Yesu a ngaman ayak anà do ataya pə cakay anahan, a jan atan 'am ta 'am sə jike, a wa: «Fakalaw i mba apan sa razl Fakalaw nə kəkəmaw?»

24 A wulen sə bahay kərték a inde nà, kak do anahan aya tinen apan ti vad zek nə, bahay ata i tavay nga mba daw?

25 Kak do su doh ahay, 'am kà zlak atan pi zek bay nà, doh ata i tavay nga mba daw? A'ay. I gugwes.

26 Matana re, kak Fakalaw kà slabakak pi zek anahan a nà, gədan anahan a i gəzla cew nà, i tavay nga mba daw? A'ay. I lize.

27 «Dowan saa mba apan sa zla ù doh su do gədan a saa ngəzəray panan way anahan ahay nà, ibay. Si kà lahak apan kurre kà jawak anan dowan ata awan, aday i saa mba apan sa zlan ù doh sa ray panan way anahan ahay nà, na.

28 «Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Do ahay ti ga ines, ti jənan pa 'am anà Mbərom dukwen, i pəsen atan anan fok re.

29 Əna do sə jənan pa 'am anà Apasay Cəncan a nà, i njad apəse 'am sə atahasl anahan kulibay. Anga ines anahan a sa ga ata nà, i njahay apan sə viyviya awan.»

30 Yesu a ja matanan nà, anga dowan ataya ta wa: «Apasay lelibay inde apan.»

Mərak a Yesu ahay tatə may anahan

Mata 12.46-50; Lukas 8.19-21

31 Pə dəba anahan a wa nà, mərak a Yesu ahay tatə may anahan ta nay. Tə dəzle cəna, tə tavay uho, ta slan apan do saa ngaman ayak.

32 Do ahay inde bayak a mə njahay a pə cakay anahan ta jan kutok, ta wa: «Atə may anak tə

mərak anak ahay, tinen mə tavay aya uho, tə cəce iken.»

³³ Əna Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «May uno, mərak uno ahay, ata nə atə wayaw?»

³⁴ A ca pu do sa van nga tew ataya, a wa: «Sə təra mərak uno ahay aday may uno nà, tinen.

³⁵ Do sa ga way sa zlan à nga anà Mbərom ata nà, sə təra may uno tə mərak uno nə winen adəka.»

4

*Jike su do sa casl ndaw
Mata 13.1-9; Lukas 8.4-8*

¹ Yawa, Yesu a dazlan sə wazan à do ahay maza pa 'am sə bəlay sə Galile. Do ahay bayak a tə halay nga pə cakay anahan. Anga nan, a ján à kwalalan inde saa njahay uda pa nga sə bəlay. Do ahay fok mə njahay a pə yugo.

² Yesu a dakan atan anan way ahay bayan a tə jike ahay. A wazo anahan a inde a jan atan, a wa:

³ «Pəken sləmay. Dowan inde a zla à guvo, saa casl ndaw. ⁴ Winen apan i casl ndaw ata kuto, zahav a guce panan pə cəved, aday məvuhom ahay tə dagay anan.

⁵ Zahav azar a, a guce pə saray pəkərad, ta hay ahay bəse, anga yugo inde bayan a ibay.

⁶ Əna pac a sləray cəna, a butoy anan aday a vak anan, anga sləlay a ibay.

⁷ Zahav azar a a guce à wulen sə adak inde. Ta ha cəna, ta har pi zek tə adak, əna adak a bənan mbiyed, ndaw ata kə nahak bay.

⁸ Əna zahav azar a a guce pə yugo lele awan. Winen a hay cəna, a har, a zla nga uho, a nah kuto. Kərtək awan, hawal sa ndaw apan nə kwa

kuro maakan, hinen ahay, hawal sa ndaw kwa kuro mbärka. Azar aya inde dukwen, hawal sa ndaw apan nə səkat səkat.»

⁹ Yesu a jan atan kutok: «Sləmay inde pə dowan a nə, â sləne 'am a anan.»

Yesu a ja 'am tə jike nə angamaw?

Mata 13.10-17; Lukas 8.9-10

¹⁰ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu winen taayak tu do maslan anahan ahay kuro nga cew, tu do maza aya ma van nga tew ata, tə cəce panan 'am anahan sa jan atan tə jike ata awan.

¹¹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay nà, way mi der aya à bahay a Mbərom a inde ata nà, winen a kà gak ikwen panan akar sa 'am sə bahay anahan a coy. Óna do maza aya nà, ti sləne way ahay fok nà, si ta 'am sə jike,

¹² anga aday:
 Tâ ca apan, əna tə canan bay,
 tâ pak apan sləmay, əna tə sləne bay.
 Bina aday tâ saa may ahay pə cakay ana Mbərom
 bay,
 aday Mbərom â pəsen atan anan ines a tinen
 ahay bay.*»

Yesu a pəsak anan jike su do sa casl ndaw ata awan

Mata 13.18-23; Lukas 8.11-15

¹³ Yesu a jan atan asa, a wa: «Kə slənen 'am sə jike a anan bay dəge? Matanan acəkan! Ki i slənen 'am sə jike ahay kula sabay asanaw?»

¹⁴ Do sa casl ndaw ata nà, a casl nə 'am a Mbərom.

* ^{4:12} Ca pə Esaaya 6.9-10.

15 Zahav sa ndaw pə cəved ata nà, do sə slène 'am a Mbərom a ahay. Pə dəba anahan a wa nà, ti təma anan bəse, əna Fakalaw i nay, i wudeh anan 'am a ma casl à tinen inde ata awan, anga aday â hay bay.

16 «Do maza aya awan, ta ga minje tə zahav ma casl a pə saray pəkərad ata awan. Tə slènek 'am a Mbərom nà, tə təma anan bəse tə ataslay mivel awan.

17 Əna 'am ata a pak sləlay à mivel a tinen inde bay. Anga nan, dəce i tan atan à nga, kabay ajug-war 'am i nay ahay patan anga 'am ana Mbərom nà, ti mbəsak cəved sa 'am a Mbərom.

18 «Do maza aya ta ga minje tə zahav ma casl a à wulen sə adak inde. Tinen apan ti slène 'am a Mbərom cite.

19 Əna way sə daliyugo inde cara cara. Ti sapat zek tə way sə daliyugo ahay, ti gan may à zlide sə daliyugo ahay, ti ga ubor si zek pə way ahay cara cara. Way ataya fok nà, ti bənan mbiyed anà 'am a Mbərom, aday â nah bay.

20 «Do maza aya asa, ta ga minje tə zahav sa ndaw ma casl a pə yugo lele awan. Tinen apan ti slène 'am ana Mbərom ma ja awan, tə təma anan lele, ta zla nga uho pa 'am a Mbərom. Anga nan, kərték a i nah lele, hawal i ga apan kwa kuro maakan, hinen ahay ti nah dukwen, hawal i ga patan kwa kuro mbərka, azar aya kutok ite, ti nah, hawal i ga patan səkat səkat.»

Man sa daf lalam

Lukas 8.16-18

21 Yesu a jan atan asa, a wa: «Kak, tə hanak uko pə lalam nà, ti dər anan ta sə hərok apan tasa, kabay

ti daf anan ù vo lala daw? Lele nà, sa daf anan pə way sa daf lalam a bidaw?

²² Sənen anan, way mi dər a, aday i njad' zek bay nà, ibay. Wurwer sə way saa dəzley ahay ipec məduwen a bay dukwen ibay re.

²³ Anga nan kutok, kak do, sləmay inde apan cəna, â sləne!»

²⁴ A jan atan re asa: «Gen anan nga anà way a kwanay sə sləne ahay. Tasa a mbala a kwanay sə lavay anan way ata nà, Mbərom i lavak ikwen anan dukwen tə winen awan asa, aday i zəgahak ikwen anan apan.

²⁵ Do kè təbak anan sləmay sə sləne 'am nà, Mbərom i zəgahan anan sə sləne 'am ite re. Aday do kè tacak anan sləmay, anga a nan sə sləne 'am bay nà, Mbərom i zəgahan anan sə tacan anan apan re.»

Jike sə zahav ma casl a à guvo

²⁶ Yesu a jan atan 'am maza awan, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje nà, tu do sa casl zahav à guvo.

²⁷ A njak ahan, â njak ahan bay dəp nà, luvon tə ipec, zahav nə i ha, i har, mənjəra winen sa san a təra nə kəkəmaw nà, a san bay.

²⁸ Yugo nà, a ha anan zahav taayak, a təra anan gujed, aday a təra anan gusuko, azanan asa, a zla nga uho, a nah zahav sə way asa re.

²⁹ Pə dəba anahan sa nah ata wa asa, i bəbez dem anahan saa car, sə halan nga anga way kè nahak.»

Jike sə zahav sa wan sə bəzan

Mata 13.31-32, 34; Lukas 13.18-19

30 A ja asa, a wa: «Di ga anan minje tə bahay a Mbərom nà, ta ma asa anaw? Kabay dī dəkay anan nə tə jike wura asa anaw?

31 Bahay a Mbərom a ga minje nà, ta wan sə bəzan†. Winen ma kac a pə zahav sə way sə daliyugo.

32 Óna aday tə caslak anan à məke cəna, a ha, aday a har nà, a zalay dədazl si sé azar aya awan. Alay si sé anahan aya nə məduwen aya awan. Məvuhom ahay ti mba apan sə njahay uda à sise anahan awan tu doh a tinen aya təke.»

33 Yesu a təkəren 'am anà do ahay nà, tə jike ahay bayak a kawa həna anaya awan, aday kawa ana do ahay sa mba apan sə sləne.

34 Kà jak atan 'am sə awan maza mənjəna jike bay. Óne pə dəba anahan a wa nà, atə Yesu, tinen mə mbəsak a taayak. A alay ata kutok, a dakan atan anan 'am sə jike aya awan.

Yesu a gafan 'am anà atə mad tə a'am

Mata 8.23-27; Lukas 8.22-25

35 Pa pac ata kərték awan, suko a ga bine siwaw nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Takasuko pa day uho.»

36 Tə slabak, tə mbəsak anan do ahay mə halay nga kutok. Njavar anahan ahay ta zla à kwalalan anahan sə lahan ata uda pa 'am ata awan, tə njahay uda awan. Tə gəba anan, ta zla way a tinen, aday kwalalan azar aya dukwen inde à man anahan ata awan.

37 Tə dəzle à mamasl sə bəlay nà, vəvara məduwen a a slabak pa nga sə a'am.

---

† **4:31** Yesu a ga minje nà, ti sé sə àga tinen a inde.

Məsugurndolon sə a'am ahay tə slabak, a nan à kwalalan sa rah coy.

³⁸ Yesu nà, winen ma njak ahan awan ta sə dəfa, à slaway a inde, nga anahan ma daf a pə way aday â gan dədaf.[‡] Njavar anahan ahay tə dazlan, tə pədek anan ta sa jan: «Miter, di lize kutok nə, a gak à nga wa itəbay daw?»

³⁹ Yesu a slabak, a gafan 'am anà mad, a jan 'am anà məsugurndolon sə a'am ahay, a wa: «Njihen bəbətek bəbətek! Bəlay, iken dukwen ngatay aday, njahay tetəmtəme!» Mad a mbəsak sa bal, anga nan, bəlay dukwen kə njahak tetəmtəme acəkan.

⁴⁰ Yesu a cəce pə njavar anahan ahay wa kutok: «Kə jəjiren nà, angamaw? Kə dəfen upo nga fan bay kələdaw?»

⁴¹ Ta ma nga sə jəjar pi zek asa. Ta ja à wulen a tinen, ta wa: «Do wura həna anan anaw? Atə mad tə məsugurndolon sə a'am ahay dukwen tə dəfan apan ata nà?»

5

Yesu a mbar anan dowan a inde tə setene aya à nga inde

Mata 8.28-34; Lukas 8.26-39

¹ Yesu a nay pa 'am sə bəlay, pa day su kon sə Gerasina ahay, tinen tə njavar anahan ahay fok.

² A dazay ahay à kwalalan wa cəna, dowan inde, winen tə setene aya à nga inde, a nay ahay à wulen sə jəvay ahay wa, i zla pə cakay a Yesu.

³ Dowan ata a taa nahay way anahan nà, à wulen sə jəvay ahay inde. Dowan a mba apan sa ban anan

---

‡ **4:38** Way sa daf apan nga à man sa njak ahan, aday â gan dədaf à nga ata awan.

aday sə jaway anan bay. Tə jawak anan à səsile inde dəp nà, a kaſ anan fok.

⁴ Saray bayan awan, tə ſanak anan tə calalaw, alay tə saray a təke fok, əna, a taa ſlaſ anan nduroc nduroc fok re. A zalan məgala ana do sə pəlay sa gan nga ataya fok.

⁵ Luvon tə ipec fok, winen apan i bar à wulen sə jəvay ahay inde. Winen apan i zlah à bəzлом ahay inde, aday a ta zek mbəlak awan tu kon.

⁶ Əna a canan ayak à Yesu winen apan i nay ahay cəna, a hawan ayak pa 'am, a dukwen gərmec ù vo.

⁷ A zlah pi zek tə məgalak awan, a wa: «Iken Yesu, Wan a Mbərom sə bagəbaga mburom, kə pəlay puno wa maw? Na gak kem tə sləmay a Mbərom, kâ ga alay ti nen bay ite.»

⁸ A jan matanan ata nà, anga 6a Yesu kà jak anan: «Iken apasay lelibay awan, hayak à dowan a anan wa.»

⁹ Yesu a cəce panan kutok: «Sləmay anak a nə wayaw?»

A mbədahan apan: «Sləmay uno Daskalak, anga manay bayak awan.»

¹⁰ A dubok a Yesu tə mindel, a wa: «Kem, kâ sa razl setene a anaya dəren pə daliyugo a anan wa bay ite.»

¹¹ A man ata aday nà, gadura ahay inde bayak a pa zar kon, mə jugwar aya awan.

¹² Apasay lelibay ataya ta jan à Yesu kutok: «Varan umo cəved, mā zla à gadura a anaya inde ite.»

¹³ Yesu a varan atan cəved acəkan, tâ zla à gadura ahay inde. Ta nay à dowan ata wa, tə ndərməd à gadura ahay inde kutok. Gadura ahay

ta haw way a tinen, tə haway kwa ahay pa zar kon wa, tə dazak ayak kwa pa 'am məgujeguje wa à bəlay inde. Gadura ahay ti ga mbulo cew, əne tə lizek fok.

14 Matanan, do sa gan nga anà gadura ahay tə canan cəna, ta haw way a tinen agay. Ta tan 'am anà ləbara awan à wulen su doh məduwen awan, aday à wulen su doh sə kibe ahay fok re. Do ahay ta nay ahay sa ca pə way ata awan.

15 Tə dəzley ahay pə cakay a Yesu cəna, tə canan à dowan a apasay lelibay aya sa nay ahay wa ata awan, winen mə njahay awan, winen tə zana pi zek kuto. A san nga anahan zle lele coy. Aday ta ma nga pə ajəjar.

16 Do a sə canan anà masuwayan ataya tə təkəren ləbara sə təra pə dowan ata awan, aday pə gadura ahay fok anà dō sa zlak ayak ataya awan.

17 Do sa man ataya tə dazlan sə dubok Yesu aday à zla ù kon a tinen wa.

18 Yesu winen apan i ján à kwalalan inde mba, dowan apasay lelibay aya sa nay ahay wa ata a jan anà Yesu nà: «Nê pərahak azar ite.»

19 Əna Yesu kə mbakak anan cəved sa zla maya tə winen bay, əna a jan, a wa: «Zla agay, təkəren anan anà dō su doh anak ahay nə ləbara sə way sə təra apak ataya, aday ka gan i zek wa anà Mbərom Ba Məduwen nə kəkəmaw ata awan.»

20 Dowan ata a zla way anahan, a dazlan sə təker anan ləbara ataya pə daliyugo sə Dekapol, kawa ana Yesu sa gan fok, aday a gan masuwayan anà dō sə sləne ataya fok.

Atə Zayrus tə uwar sə laman alay à zana a Yesu

ata awan

Mata 9.18-26; Lukas 8.40-56

21 Natiya, Yesu a takasay bəlay, a nay pa day sə agay asa. Do ahay tə halay nga pə cakay anahan bayak a pa 'am sə bəlay.

22 Dowan inde, tə ngaman Zayrus, a zlak ayak à man a Yesu. Winen do məduwen awan, sə lavan nga anà mer su way ù doh sə wazay nà, winen. A dəzley ahay pə cakay anahan nà, a dukwen gərmec ù vo anà Yesu.

23 A gan may kà zalak, a wa: «Dəna uno inde, winen dəvac awan, i mac! Kem, hayak, daf apan alay anak ite, aday â mbar, â njahay zay.»

24 Yesu a slabak, a pərahan azar.

Aday, Yesu winen apan i zla nà, do sə pərahan azar ahay tə ngədec anan pə cəved.

25 Uwar a inde à man ata awan, dəvac a ite re. Ava kuro nga cew, mez winen apan i pəkan ahay à kutov wa hwiya.

26 Kà gak dəce à alay sə doktor ahay wa nə bayak awan. Kà lizek anan zlide anahan fok, aday kà njadak apan zay bay re, dəvac anahan a ma nga sə zakay bugol.

27-28 Iyo, uwar ata kà slənek ləbara a Yesu. Anga nan, a nay ahay à wulen sə do ahay wa ta sə dəba anahan. A jalay nà: «abay nā njad sə laman alay anà zana anahan a cəna, ni mbar.» A laman à zana awan cəna, **29** mez anahan sa taa pəkay ata a dəkac ma kərtek. A jəjam anan zek anahan nà, cəcəb cəcəb a san zle kà mbərak à dəce anahan wa.

30 Yesu ite, a san zle, məgala kà nak ahay à winen wa. A mbəda zek à wulen sə do ahay inde, a cəce: «Waya sə lumo anà zana anaw?»

31 Njavar anahan ahay tə mbədahan apan, ta wa: «Kə canan zle, do ahay tinen apan ti ngədec iken. Kutok nà, ki cəce do sə lamak asa daw?»

32 Óna Yesu winen apan i ca ide tuwwe hwiya, anga a nan sə canan à dowan sa ga awan ata awan.

33 Uwar ata a canan à masuwayan ata sə təra i zek anahan inde ata nà, a jəjar pi zek yiþyeþ anga zlawan. A nay, a dukwen gərmec ù vo anà Yesu, a təkəren anan 'am ataya fok.

34 Yesu a jan kutok, a wa: «Mazar uno, adaf nga anak pi nen ata kə mbərak iken! Həna dəvac anak inde sabay. Zla agay tə zay.»

35 A alay a Yesu winen apan i ja 'am ata mba cəna, do ahay ta nay àga Žayrus wa, winen do sə lavan nga anà doh sə wazay ata awan, ta wa: «Zayrus, dəna anak nə kə ndəvak zek. Kê vawan nga anà Miter fan sabay.»

36 Yesu kə gak anan nga anà 'am a tinen ata bay, a jan anà Zayrus: «Kê jəjar bay, daf upo nga lele cəna coy!»

37 Kutok, Yesu a dazlan sa zla àga Zayrus asa. Óna kə mbakak anan cəved à do ahay fok sə lagay anan bay, si anà Piyer, aday anà Yakuba tə mərak anahan Yuhana.

38 Tə dəzle àga Zayrus nà, Yesu a sləne do ahay tinen apan ti yam tuhhwa, ti zlah, dəce inde.

39 A zla ù doh, a ja: «Kê bəbilen awan bay. Ki yimen angamaw? Dəna a anan kə məcak bay. A njak ahan ca!»

40 Man su do ataya tə mbasay apan. Yesu a rəzlay atan uho fok, a mbəsak ù doh nà, bəbay ta may ana dəna ata awan, tə apan njavar anahan maakan ataya awan. Tə dəzle pə cakay ana dəna ata awan.

41 A bənan anan alay a dəna ata awan, a jan: «*Talita kumi!*» kawa sa ja nà: «Dənama, slabak!»

42 Kwayan'a, dəna ata a slabak, a dazlan sa bar. Aday do ahay tə jəjar pi zek bayan awan. Ava ana dəna ata nà, kuro nga cew.

43 Yesu a gafan atan 'am lele, a wa tâ saa jan à dəwan bay. A jan atan asa tâ varan way sa pa à dəna ata awan.

6

*Do sə Nazaratu ahay tə dəfak nga pə Yesu bay
Mata 13.53-58; Lukas 4.16-30*

1 Kagasl, Yesu a slabak à man ata wa, a zla ù kon anahan à Nazaratu asa. Njavar anahan ahay tə pərahan azar.

2 Winen à man ata awan, luvon sa man uda awan a dəzley ahay nà, Yesu a dazlan sə dakay anan 'am a Mbərom ù doh sə wazay*.

Do ahay bayan awan inde, tə sləne 'am sə tətak way a anahan ata nə a gan atan masuwayan, aday ta wa: «A tətakay way a anaya awanaw? A njad kəlire sə asan way† a anan kəkəmaw? Aday, a ga masuwayan həna anan cara cara nə ta maw?»

3 Na wa, winen nə do sə cəced dədom ba? May anahan Mariyama bidaw? Mərak anahan ahay inde, atə Yakuba, tatə Yoses, Yuda, Simon, aday məran dəna aya dukwen inde, tinen à wulen a mənuko awan ba?» Anga nan kutok, ta ngam sa daf nga pə Yesu bay.

---

* **6:2** Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay. † **6:2** Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

4 Yesu a jan atan, a wa: «Do ahay ta gan nga anà 'am ana do maja'am a Mbərom kwa ta sə wura fok. Ùna ù kon anahan awan, à mamasl su do anahan aya awan, aday ù doh anahan a nà, dowan a gan nga anà 'am anahan ahay itəbay.»

5 Natiya, Yesu kè njadak sa ga masuwayan à man ata kwa wura bay. Si a daf alay pu do sə dəvac azar aya ngal, a mbar atan.

6 A gan à winen awan wadan wadan, anga adaf nga a tinen inde pə Mbərom kwa mənjœk ibay.

Mer su way ana do maslan a kuro nga cew ataya awan

Mata 10.5-15; Lukas 9.1-6

Pə dəba a way ata wa nà, Yesu a zla pu kon sə daliyugo ata fok, a dakan anan way à do ahay.

7-8 A alay ata awan, a nan à Yesu sa slan anan do maslan anahan kuro nga cew ataya à wulen su doh aya inde. A halan atan nga, aday a varan atan məgala sa razl apasay lelibay aya awan.

A jan atan kutok, a wa: «Ni slan kwanay nə cew cew. Kâ saa gəben awan pə alay anga cəved bay, kwa way sa pa, kwa mbulo sə dala. Ki gəben nà, si sukol,

9 təkarak, aday zana dukwen kərtæk.»

10 A jan atan asa, a wa: «Kak ki zlen à wulen su doh a nà, njihen nə àga dowan a sə təma uda kwanay ata awan. Ki njihen àga winen hus pə luvon a kwanay saa zla way a kwanay.

11 Ùna aday do sa man ataya tə təmahak kwanay bay ite nà, zlen way a kwanay à man ata wa, aday kē bəzləmen morbodok su kon a tinen pə saray a kwanay ahay wa, anga aday tâ san pi zek tinen tə ines aya awan.»

12 Do maslan a Yesu ataya ta zla, tə wazan à do ahay, aday tâ mbədahan lœn i ines a tinen ahay.

13 Tə rəzlak setene ahay bayak awan, aday tə mbərak do sə dəvac ahay bayak awan ta sə mbədan atan amar pa nga.

Amac ana Yuhana, do sa gan baptisma anà do ahay

Mata 14.1-12; Lukas 9.7-9

14 Iyo, bahay a inde məduwen awan, tə ngaman Hiridus, a slène ləbara ana Yesu, anga do ahay fok tinen apan ti təker ləbara a Yesu kwa aha fok.

Do ahay ngal ta ja, ta wa: «Yuhana, do sa gan baptisma anà do ahay ata, kà mak uho.» Tə dakan à Yesu nà, Yuhana. Anga nan, ta ja nə, a mba apan sa ga masuwayan ahay ata nà, na.

15 Do maza aya ite, ta wa: «Yesu nà, Eliya‡.»

Aday do hinen ahay dükwen ta wa: «Winen nà, do maja'am a Mbərom hinen, kawa do maja'am a Mbərom sə kwakwa ataya awan.»

16 Óna Hiridus a slène 'am ataya fok nà, a ja, a wa: «Yuhana, nen sa gad'panan nga ata nà, kà slabakak ahay à make wa!»

17-18 Kwakwa ata nà, Hiridus a gəba anan Hirudiya, uwär ana wanbay anahan a inde, tə ngaman Filip. Anga nan, Yuhana a jan, a wa: «Ki jipen pə uwär tə mərak anak nə, lelibay. Way ata nà, ines!» Anga nan kutok, Hiridus a jan anà do ahay tâ ban anan Yuhana. Ta ban anan, tə dəfak anan ayak ù doh sə dangay.

---

‡ **6:15** Eliya nà, do maja'am a Mbərom kwakwa awan.

19 Natiya kutoč, Hirudiya a nañ ide à Yuhana, a gañ mañ sa lize anan. Ñna, kà njadak apan cøved a bay.

20 Aday dñukwen Hiridus a jøjaran anà Yuhana. A san zle, Yuhana a nà, winen do lele awan, aday dñdem a pa 'am a Mbërom. Anga nañ re, a gañ nga lele. A ta pak slømay pa 'am anahan awan nà, a wusen nga, ñna hwiya a gañ mañ sa sløne asa.

21 Pøluvon a inde kutoč, Hirudiya a njad cøved sa ban anan Hiridus pø kwande. Azar uko sa bayak pø luvon sa wahay anan bahay Hiridus a ga. A da way sa pa, a ngaman anà dø sa zlile ahay pø daliyugo sa Galile, pi zek tu do sa lavan nga anà suje ahay fok, pi zek tø bahay sa daliyugo ataya awan.

22 Kutoč nà, døna a Hirudiya inde, a zlak ayak, a gørvan atan. Agørav anahan ata lele, kà zlak anan à nga anà bahay Hiridus tu dø anahan ahay fok. Aday Hiridus a cøce pø døna ata wa, a wa: «A nak nø maw? Way anak saa cøce fok ni varak anan.»

23 Dørzalah a mbadan apan, a wa: «Ni varak anan way anak saa cøce ata fok, kwa i døzle hus pa sa gøzla anan bahay uno i zek wa cew døp nà, ni varak anan.»

24 Døna dalay ata, a nay uho, a jan anà mañ anahan, a wa: «Mamay, nø cøce nø maw?»

May anahan a wa: «Cøce nà, tø gødak ahay nga a Yuhana.»

25 Cøna, døna a dalay ata awan a mañ ahay pø cakay ana Hiridus, a jan, a wa: «U no ki gad anan nga anà Yuhana, aday vuro anan ahay høna à kwatama inde.»

26 Way a mə cəce ata kà zlak anan à nga anà Hiridus sabay fok. Ðna ba kà mbaðak anan pa 'am ana do anahan mə ngamay ataya coy. I varan anan bay nà, i ga zek sabay.

27 Matanan, a slan suje kərték, aday â gəðan anan ahay nga a Yuhana à kwatama inde.

28 Suje ata a zla ù doh sə dangay, a gəðay nga pə Yuhana wa. A nàn anan à kwatama inde, a varan anà dəna a Hirudiya. Winen ite a təma anan cəna, a varan anan anà may anahan.

29 Njavar a Yuhana ahay tə sləne ləbara awan cəna, ta zla saa gəðay anan ahay məsinde a Yuhana, ta la anan.

Yesu a varan way sa pa anà do ahay ti ga mbulo dara

Mata 14.13-21; Lukas 9.10-17; Yuhana 6.1-14

30 Aday, do maslan a Yesu ataya ta may agay kutok. Tə halan nga pə cakay, tə dazlan sə təkəren anan way a tinen sa ga, aday sa jan anà do ahay fok.

31 A alay ata nà, do ahay tinen apan ti zlak ayak, tinen apan ti zla way a tinen bayak awan. Atə Yesu tu do maslan anahan ahay ta njad cəved aday ti pa way bay. Anga nan kutok, Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay, hayak ikwen ahay taayak a kwanay awan, zluko à kibe à man a dowan inde uda ibay ata awan. Ata, dī njad sa man uda mənjœk.»

32 Ta ján à kwalalan inde, aday ta zla kəcah pə do ahay wa à kibe.

33 Do ahay bayak a tə canan atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen apan ti zla way a tinen. Aday dukwen ta san atan zle. Anga nan, do ahay ta nay ahay à wulen su doh ahay wa cara cara, ta haw tə

saray à man ana Yesu saa zla. Tə lahan atan à Yesu tə njavar anahan ahay re.

³⁴ Yesu a dazay ahay à kwalalan wa cëna, a canan anà do ahay bayak awan. Do ataya ta gan i zek wa, anga tinen kawa tèman ahay, aday mänjëna do sa gan atan nga. Anga nan, Yesu a dazlan së dakan atan anan way ahay fok.

³⁵ Anga luvon winen apan i ga ata nà, njavar a Yesu ahay ta nay pə cakay anahan, ta wa: «Mènuko à man kié inde, aday luvon winen apan i ga.

³⁶ Suwan, mbakan cëved anà do ahay tâ zla à wulen su doh ahay, pə culok ahay, aday ti i sukom way sa pa ahay.»

³⁷ Yesu a mbëdahan atan apan, a wa: «Kwanay a viren atan way sa pa awan.»

Njavar anahan ataya, ta jan, ta wa: «A nak ma saa sukumay ahay way sa pa tə dala së *dinar*[§] sëkat cew, anga aday mi varan atan acëkan daw?»

³⁸ Yesu a cëce patan wa asa, a wa: «Tapa së pen inde pikwen hëna nə jugumaw? Ùnga, cen apan aday.»

Ta cay ahay apan, ta jan: «Inde nà, tapa së pen ahay dara, tə këlef ahay cew.»

³⁹ Kagasl, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tâ njahay anan do ahay pə gujed mëngädez a à man ata awan, njëbükbök cara cara.

⁴⁰ Tə njahay atan nà, njëbükbök cëna sëkat sëkat, aday njëbükbök cëna kwa kuro dara kwa kuro dara.

⁴¹ Yesu a gëba anan tapa së pen a dara ataya tə këlef a cew ataya awan. A ca ide à mburom, a ngëran ayak anà Mbërom. A gëzla anan tapa së

---

§ **6:37 Dinar** kërték nà, àga tinen dala si mer su way së hway kërték.

pen ataya i zek wa, a varan anà njavar anahan ahay, aday tê gøzlan anan anà dò ahay. Kutok, Yesu a gøzla anan apan kølef a cew ataya awan, a varan atan apan.

⁴² Do ataya fok ta pak, tê rahak bah bah.

⁴³ Pø døba a way ata wa coy nà, njavar anahan ahay tê halan nga anà tapa sø pen tê kølef a mæ mbøsak ata nà, a ga cøkarak kuro nga anahan a cew.

⁴⁴ Do sa pa way à man ata ñukwen, tinen mæ baslay a nà, mungol a døkødek aday nà, mbulo ñara.

Yesu a bar pa nga sø a'am tø saray

Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21

⁴⁵ Pø døba anahan a wa cøna, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tâ ján à kwalalan inde, aday tê lahan pa 'am sa zla à Baytisada pa day sø uho. Winen awan, i i mbøsak anan dò ahay à døba a tinen wa.

⁴⁶ Tê gøzla nga tê dò ahay kutok, a zla way anahan à bøzlom saa ga amboh.

⁴⁷ Luvon a ga coy nà, Yesu winen taayak anahan à mændak mba. Njavar anahan ahay ñukwen tinen tø kwalalan a kwa à mamasl sø bølay døren coy.

⁴⁸ A canan atan ayak nà, tinen apan ti 6al kwalalan nø tø gødan, anga tinen apan tø zlangay nga uda ta mad. Way ata fok a tøra nà, luvon uda mba. Ide a sa jøka i cøde nà, Yesu kë døzlek à man a tinen winen apan i zla tø saray pa nga sø a'am. A ga kawa i saa gødan atan anan 'am.

⁴⁹ Njavar anahan ahay tø canan winen apan i zla tø saray pa nga sø a'am ata cøna, tø jalay nà, i ga nø mædahan. Anga nan kutok, ta zlah pi zek.

50 Tə jəjar pi zek yiþyeþ anga tinen a fok tə canak anan.

Aya əna Yesu a canan atan cəna, a jan atan ayak 'am kwayan'a, a wa: «Bənen mbac lele, nen awan, kə jəjiren bay.»

51 A ján à kwalalan inde pə cakay a tinen awan cəna, mad a mbəsak sa bal cite. A man ata wa kutok, ajalay nga a tinen a mbəda wucəfed. Way ata a gan atan masuwayan

52 anga 'am sə masuwayan sə təra tə tapa sə pen ata a ja nə maw nà, tə sənak anan bay re. Kurkwilen inde à sləmay a tinen.

*Yesu a mbar do ahay à Gənesaret
Mata 14.34-36*

53 Tə takasay ahay pa day sə agay lele nà, ta zla ù kon sə Gənesaret. Ta ban anan kwalalan pa 'am sə bəlay.

54 Tə dazay à kwalalan wa cəna, do ahay tə sənak ayak Yesu kwayan'a

55 Do ahay tə sləne sa jəka Yesu winen à man tiya ata cəna, tə haway ahay tə day sə wulen su doh ahay wa fok. Tə dazlan sa ran ahay do sə dəvac mə nahay aya pə lala ataya fok.

56 Ta man anahan sa zla fok cəna, a ga nà, culok, kiþe, kabay wulen su doh adəka, tə halan ahay do sə dəvac ahay. Tinen a tavay atan pa man sə lumo ahay fok. Ta gan amboh à mbəsakan cəved anà do dəvac ataya tə laman alay kwa anà 'am sə zana anahan, aday tâ mbar ite. Do sə laman ataya fok, tə mbərak acəkan.

7

Atətak way sə bije ahay
Mata 15.1-9

¹ Farisa aya inde, tinen tə azar sə miter sə Tawrita ana Musa ahay, ta nay ahay kwa à Urəsalima wa, tə halay nga pə cakay ana Yesu.

² Tə canan anà njavar a Yesu azar aya tinen apan ti pa way mənjəna sə banay alay kawa atətak way sə Farisa ahay. Ata pə tinen nà, njavar a Yesu ahay ta gak ines.

³ Anga aday nà, Yahuda ahay fok, mə zakan a anà Farisa ahay nà, tə dəfan apan anà atətak way sə bije a tinen ahay nə lele. Ta taa pa way aday mənjəna sə banay alay kawa atətak way sə bije a tinen bay.

⁴ Kwa, ta nay ahay nə à kwasuko wa dukwen, tə banay zek, aday ta sa pa way. Tə dəfan apan anà atətak way sə bije azar aya dukwen lele, kawa acakad gəsa'am, kəlawā, aday tuwez ahay.

⁵ Anga nan kutok, Farisa ataya pi zek tə miter sə Tawrita ahay tə cəce pə Yesu wa, tə dazlan, ta wa: «Njavar anak ahay nà, tə pərahan azar anà atətak way sə bije ahay bay nə angamaw? Bina, ta pa daf mənjəna sə banay alay kawa atətak way sə bije ahay.»

⁶ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay aday nà, mbađəmbada aya awan. Ezaya kə vindek 'am a Mbərom dīdem a anga kwanay, Mbərom a wa:

“Do anaya tə həro nga nà, ta 'am dəkđek,
 mivel a tinen aya nə dəren ti nen.

⁷ Tinen apan ti dukwo gərmec ù vo nə kəriya awan. Bina tinen apan ti tətakan anan anà do ahay nà,

way sa nga a tinen ahay dəkdek.*”»

8 Yesu a jan atan asa: «Kwanay nà, kə mbiken 'am a Mbərom ma ja aya awan, anga sə pərahan azar anà 'am sə do ahay.

9 Ambəsak 'am a Mbərom, aday sə mbədék pə anjahay sə bije ahay nà, a dak ikwen 'am bay.

10 Musa kà jak: “Dəfan apan anà bəbay anak tə may anak[†]” aday “Kuwaya dowan a kà jak 'am lelibay a pə bəbay anahan kabay pə may anahan nà, sa vad anan.[‡]”

11 Óna kwanay ki jen nà, kak dowan a kà jak anan anà bəbay anahan kabay anà may anahan: “Way uno abay saa mak anan zek ata nà, winen *korban*, kawa sa ja nà, kə tərak anà Mbərom.”

12 Ata i dəfan apan anà atə bəbay tə may sabay.

13 Matanan kutox, kə nəsen anan way a Mbərom ma ɓan awan, anga sə pərahan azar anà atətak way sə bije ahay. Kwanay apan ki gen way maza aya cara cara kətanan re.»

Way sa ga məsagar pu do Mata 15.10-20

14 Yesu a ngaman ayak anà do ahay maza awan, tâ nay pə cakay anahan. A jan atan, a wa: «Pəken uno sləmay, kwanay a fok, sənen 'am a anan.

15 Way inde uho, i zla à kutow su do saa ga apan məsagar nà, ibay. Óna, sa ga məsagar pu do nà, way sa nay ù do wa uho bugol adəka. [

16 Kak sləmay inde pə dowan sə sləne 'am nà, â pak sləmay.]»

---

* **7:7** Ca pə Esaaya 29.13. † **7:10** Ca pə Gurtaaki 20.12; Tooktaaki Tawreeta 5.16. ‡ **7:10** Ca pə Gurtaaki 21.17; Farillaaji Lewinjko'en 20.9.

17 Yesu a dazlan nà, a zla way anahan ù doh pə cakay sə do ahay wa. Njavar anahan ahay tə cəce panan jəba sa 'am sə jike ataya awan.

18 Yesu a jan atan: «Kwanay dukwen, kə sənen fan bay daw? Way sa zlak ayak uho wa ù do inde nà, i mba apan sa ga məsagar pu do bay.

19 Anga way sa pa i zlan à mivel inde bay, si à kutes inde. Pə dəba anahan a wa nà, i may ahay uho. Kwanay kə sənen bay re daw?»

Yesu a ja kətanan nà, aday tâ san nə way sa pa ahay fok lele.

20 A ja asa: «Way sa nay ahay ù do wa uho nà, i ga apan məsagar kutok.

21 Anga sa nay à mivel su do wa kutok cəna, way kawa aga vuwar, akar, avad nga su do,

22 aga mədigwed, aga ubor, aga huwan, agad mungwalay, aga way sə wurwer ana ayaw si zek lelibay awan, aga sərak, agədan azar ù do, ahəran nga anà zek anahan, aga way sə mindel.

23 Way ataya fok, ta nay fok nà, ù do wa, aday ta ga məsagar pu do acəkan.»

*Uwar a inde winen Sirofiniki ahay a daf nga pə
Yesu*

Mata 15.21-28

24 Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a slabak way anahan à man ata a wa kutok, a zla à wulen su doh a inde, bəse tə Tirus§. A dəzle cəna, a njahay àga dəwan inde, aday a nan abay dəwan â san apan bay. Əna do ahay tə sənak apan.

---

§ **7:24** Tirus nà, winen pə daliyugo sə Sirofiniki ahay.

25 Uwar a inde à man ata nà, dəna anahan inde, winen tə setene awan. A slène lèbara a Yesu cəna, a nay pə cakay anahan. A dukwen gərmec ù vo.

26 Uwar ata nà, winen Sirofiniki ahay, a ja 'am sə Gerek. A jan anà Yesu, â razl anan setene à dəna anahan ata wa, apasay a sə vawan nga ata awan.

27 Aday Yesu a mbədahan apan, a wa: «Mbəsak anan gwaslay ahay tâ rah aday. Anga sə gəba anan way sa pa sə gwaslay ahay, sə varan anan anà kəla ahay nà, sumor a bay.»

28 Uwar ata a mbədahan apan, a wa: «Matanan, bahay uno. Əne kəla ahay dukwen ta pa way sa pa sə pəpas pə gwaslay ahay wa ata re asanaw!»

29 Yesu a jan: «Anga 'am anak a anan, ki mba apan sa zla agay. Apasay sə vaway nga ata, kà nak ahay à dəna anak wa coy.»

30 Uwar ata a zla agay, a dəzle cəna, a tan ayak à nga à dəna anahan mə nahay a pə biket. Apasay sə vaway nga ata kà nak à dəna ata wa acəkan.

Yesu a mbar anan dowan a inde mədəngazlak awan

31 Yesu a nay way anahan pə daliyugo sə Tirus wa. A zla tə daliyugo sə Sidon, a dəzle pə cakay sə bəlay sə Galile, pə daliyugo sə Dekapol.

32 A man ata kutok, do ahay ta nan anan ahay dowan a inde mədəngazlak awan. Dowan ata nà, a slène sləmay bay aday a ja 'am lelibay re. Ta gan amboh anà Yesu aday â dəfan apan alay, â mbar anan ite.

33 Yesu a ngaman ayak à wulen sə do ahay wa. Ta zla tə Yesu dal nà, Yesu a dəfan alay à sləmay inde. Aday, a təfe məne pə alay, a laman anan à miresl anahan.

34 A ca iđe à mburom, a sakaf pi zek, a ja, a wa:
«*Effata!*» kawa sa ja nà: «Təba zek!»

35 Natiya cëna, slëmay anahan ahay tə təbäk,
miresl anahan dukwen kè pësakak ite, a ja 'am lele
kutok.

36 Yesu a jan atan fok a tinen awan, tâ sa jan à
dowan bay. Winen apan i taa gafan atan 'am dëp
nà, tinen tə zëga anan së tëker lëbara awan.

37 Do së slëne lëbara ataya fok, a gan atan ma-
suwayan, ta wa: «Way anahan sa ga fok në lele.
Mëdëngazlak ahay tə slëne slëmay, aday maandak
ahay dukwen ta ja 'am kutok.»

8

*Yesu a varan way sa pa and do ahay ti ga mbulo
fudo*

Mata 15.32-39

1 A alay ata awan, do ahay tə halay nga bayak
a miza awan. Way sa pa dukwen inde patan
ibay. Anga nan kutok, Yesu a ngaman anà njavar
anahan ahay, a jan atan, a wa:

2 «Do a anaya tu go ï zek wa, anga mënuko pë
kërtæk a luvon maakan hëna, way sa pa ibay.

3 Kak na sak a mbësak atan ti zla agay ta may
awan nà, ti ga bële pë cëved. Aday dukwen do azar
aya ta nay ahay kwa à man dëren aya wa.»

4 Njavar anahan ahay ta jan, ta wa: «Mënuko à
kié kutoñ nà, dì saa njadçay ahay way sa pa awan
awana, aday saa slan ù do a anan fok anaw?»

5 Yesu a cëce patan wa, a wa: «Tapa së pen inde
pikwen në jugumaw?»

Të mbëdahan apan, ta wa: «Cuwbe.»

6 Yesu a jan anà do ahay, tê njahay à mëndak, aday a gëba anan tapa së pen a cuwbe ataya awan. A gan ayak suse anà Mbërom nà, a gëzla anan i zek wa, aday a varan anan anà njavar anahan ahay, aday tê gëzlan anà do ahay. Të gëzla anan kutok.

7 Këlef cädew aya inde patan mënjoek re. Yesu a ngëran ayak à Mbërom anga nan re. Aday a jan anà njavar anahan ahay tê gëzla anan kawa tapa së pen ahay asa.

8-9 Do a më halay nga ataya fok, tinen ta ga mbulo fudo, ta pak, tê rahak. Tapa së pen më mbësak ata nà, a ga cëkarak cuwbe re.

Coy, Yesu a mbësak anan do ahay tê gëzla nga.

10 Cëna, Yesu a ján à kwalalan inde tê njavar anahan ahay. Ta zla way a tinen ù kon së Dalmanuta.

Do ahay ta gan may Yesu â gan atan masuwayan Mata 16.1-4

11 Farisa aya inde, ta nay sa vad awiyaway tata Yesu. Të cëce Yesu â ga masuwayan së way sa nay ahay à mburom wa, anga a nan atan sa ban anan pë kwande.

12 Yesu a sakaf, a ma anan apasay à zar kutov lele nà, a ja, a wa: «Do së biten ahay tê pëlay masuwayan nà, angamaw? Nen apan ni jak ikwen tê fidem a hëna, ti njad minje së masuwayan sabay fok.»

13 Coy, a mbësak anan Farisa ataya awan, a ma way anahan à kwalalan inde, së takas bëlay pë day hinen asa.

Wudah së Farisa ahay, aday mbala ana Hiridus ite Mata 16.5-12

14 Njavar a Yesu ahay tə mbədəkek anan nga sə gəba tapa sə pen à alay inde. Tapa sə pen inde patan à kwalalan inde nà, si kərték coy.

15 Yesu a jan atan, a wa: «Uffa ahak ikwen! Bənen nga a kwanay nə lele pə wudah sə Farisa ahay wa, tə wudah ana Hiridus.»

16 Óna tinen ta ja à wulen a tinen inde nà: «I ga nə a ja pə pen də gəbak à alay inde bay ata awan.»

17 Yesu a sənan atan anan kwayan'a, a jan atan, a wa: «Kə bayiken, na ja nə anga tapa sə pen inde pikwen ibay nà, angamaw? Kə sənen apan fan bay daw? Ki mben apan sə sləne 'am a anan bay kələdaw? Kurkwilen inde à sləmay a kwanay daw?»

18 «Ide inde pikwen asənə, kə cinen anan à awan bay kələdaw? Sləmay inde pikwen asənə, kə slənen sləmay bay kələdaw?»

«Aday, kə mbədəkek ikwen à nga wa daw?»

19 A alay a nə gəzla tapa sə pen ahay dara, anà do ahay tinen mbulo dara nà, kə hilən anan nga a mə mbəsak a ata awan nə cəkarak jugumaw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Cəkarak kuro nga anahan awan cew.»

20 «Aya, aday nə gəzlan tapa sə pen cuwbe à do ahay mbulo fudo nà, kə hilən anan nga à mə mbəsak awan nə cəkarak jugumaw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Cuwbe!»

21 «Aya aday kə sənen həna bay nà, angama kutok anaw?»

Yesu a mbar anan dowan a inde, winen hurof awan

22 Yesu tə njavar anahan ahay tə dəzle à Baytisada kutok. Do ahay tə gəbay ahay dowan a inde,

winen hurof awan. Ta gan amboh anà Yesu aday â laman alay ite.

²³ Yesu a bənay anan dōwan ata alay a wa, a zla anan kəcah à wulen su doh wa. A təfen məne pə idé, a daf apan alay. A cəce panan, a wa: «Kə canan à way ahay zle daw?»

²⁴ Winen a mbədahan apan, a wa: «Nen apan ni canan anà do ahay tinen apan ti zla, əna tinen kawa dədazl si sé ahay.»

²⁵ Yesu a dəfan alay pə idé maza awan. Winen ite a zəzor way ahay lele, kə mbərak kutok, a canan idé zle coy.

²⁶ Yesu a jan, a wa: «Zla agay. Kâ ma tə wulen su doh sabay.»

Piyer a dəkay anan nà, Yesu nə winen Almasihu Mata 16.13-20; Lukas 9.18-21

²⁷ Pə dəba anahan a wa nà, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla ù kon maza awan, pə cakay sə Kaysariya Filipi. A alay a tinen pə cəved mba nà, Yesu a cəce patan wa, a wa: «Do ahay ta ja pi nen nà, nen nə wayaw?»

²⁸ Njavar anahan ataya tə mbədahan apan, ta wa: «Do hinen ahay ta wa iken Yuhana, do sa gan baptisma anà do ahay ata awan. Do maza aya ta wa, iken Eliya, do maja'am a Mbərom. Do azar aya dukwen ta ja nà, iken do kərtek à wulen su do maja'am a Mbərom ahay.»

²⁹ Yesu a cəce patan wa: «Aday kwanay a nà, ki wen nen wayaw?»

Piyer a mbədahan apan, a wa: «Iken nà, Almasihu.»

30 Yesu a gafan atan 'am, a wa: «Kâ saa diken anan 'am a anan anà dowan bay.»

*Yesu a dakay anan amac anahan tə aslabakay
anahan à məke wa*
Mata 16.21-28

31 Cəna, Yesu a dazlan sə dakan anan anà njavar anahan ahay, a wa: «Bəlaray nen, Wan su Do nà, ni ga dəce bayak awan. Aday məced sə Yahuda ahay, tə bahay sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom, tatə miter sə Tawrita ahay, ti lar nen, aday do ahay ti vad nen. Aday dukwen, luvon maakan pə dəba anahan a wa cəna, ni slabakay way uno à məke wa.»

32 A jan atan anan nà, ī iđe inde.

Piyer ite a ngaman, ta zla kəcah, a gafan 'am.

33 Yesu a mbəda 'am pə njavar anahan ahay, a cak ayak patan. Cəna, a gafan 'am anà Piyer, a wa: «Zlak ayak pə cakay uno wa, iken Fakalaw. Anga ajalay nga anak ata nà, a nay ahay ù do zənzen a wa, bina mbala a Mbərom ata bay.»

34 Cəna, Yesu a ngaman ayak anà do ahay, tə njavar anahan aya təke, a jan atan: «Kak dowan a a nan sə pəruho azar nà, â mbəsak sə bayakan way anà nga anahan, â tavak dədom anahan mə zləlNgad awan, â pəruho azar.

35 Anga kâ nak anan anà dowan a sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan adəka. Əna dowan a kə lizek anan sifa anahan anga nen, aday anga ləbara uno mugom a anan ata nà, i tam anan sifa anahan adəka.

36 Bina, do kə sak a njad anan way sə daliyugo a anan fok anà winen, aday sifa anahan a nà,

kè lizek anan nə, sa gan dədaffa nà, ma mba asa anaw? Ibay!

37 Awan a inde aday do zənzen i var sə bəmbad anan sifa anahan nà, inde daw?

38 «Do sə biten ahay nà, mi nes aya awan, aday tə mbədahak anan lœn anà Mbərom. Aya əna, kak dowan a kà gak waray sə dəkay anan sləmay uno aday sə dəkay anan 'am uno ahay nà, nen ni ga anan winen kəkəmaw? A alay a aday na mak ahay tə mazlab ana Bəbay uno Mbərom, aday tə maslay anahan cəncan aya ata nà, nen Wan su Do dəukwen ni naa pəkan waray i idé cite.»

9

1 Yesu a ja asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dowan aya inde à man a anan, ti mac mənjəna sə canan anà bahay a Mbərom bay. Si bahay a Mbərom i nay ti canan tə məgala awan aday.»

Zek a Yesu a mbəda pə idé ana njavar anahan ahay

Mata 17.1-13; Lukas 9.28-36

2 Pə dəba anahan a wa kutok, a ga luvon ahay mbərka nà, Yesu a gəba pə azar Piyer, Yakuba tə Yuhana, ta ján taayak à bəzлом a inde zəbor awan. A man ata kutok, zek anahan a mbədahan atan pə idé.

3 Zana anahan a mbəda kwedekkwedek, a dav herre kè zalak. Dowan saa mba apan pə daliyugo sə banay zana kətanan nà, ibay.

4 Njavar anahan a maakan ataya, tə canan anà atə Eliya tə Musa tə sləray, tinen apan ti ja 'am tatə Yesu.

5 Piyer a jan à Yesu, a wa: «Miter, mənuko à man a anan nə sumor awan. Mi ngaray jawjawa ahay maakan: kértek awan anga Musa, kértek a ite anga Eliya, aday mədakwidok a nà, anga iken awan.»

6 Anga zlawan sa gan atan ata awan, Piyer a san way anahan a sa ja ata bay.

7 Pə dəba anahan a wa nà, mugudongudon a dazay, a van atan nga sərdədek. Aday 'am a ndərəy ahay à mugudongudon ata wa, a wa: «Həna a anan nà, wan uno ləliwe uno awan. Slənen anan anan 'am anahan.»

8 'Am ata a ndav cəna, njavar ataya tə canak anan à dowan sabay. Si Yesu a kértektəkke pə cakay a tinen coy.

9 Tinen apan ti dazay à bəzлом ata wa mba, Yesu a jan atan, a wa: «Way a kwanay sə canan ahay à бəзлом wa ata nà, kâ si jen anan à dowan bay, hus pəluvon uno nen, Wan su Do, saa slabakay à məke wa ata awan.»

10 Njavar anahan ataya tə təmahak 'am ata awan, ta der anan à mivel inde, əna tə cəce pi zek ahay wa asa: «I slabakay à məke wa aday nà, 'am ata a nan sa ja nə maw?»

11 Anga nan, tə cəce pə Yesu wa, ta wa: «Miter sə Tawrita ahay ta wa, Eliya i lahan anà Almasihu aday nà, angamaw?*»

12 A mbədahan atan apan, a wa: «Acəkan! Eliya i lahay, i ndakay anan way ahay fok. Aday dukwen Deftere a Mbərom a wa bəlaray, si Wan su Do i ga dəce bayan awan, aday do ahay ti kədey anan nà, angamaw?»

---

* **9:11** A Tawrita inde nà, abay Almasihu i sa nay ahay nà, Eliya i lahay aday.

13 Nen apan ni jak ikwen: Eliya kà nak ahay, aday ta gak anan kawa a tinen sa gan may sa ga fok, kawa ana Deftere sa ja apan ata coy.»

*Yesu ambar anan wan a inde məhərvov a taa ban
anan*

Mata 17.14-21; Lukas 9.37-43

14 Yesu tə njavar anahan a maakan ataya tə dəzley ahay à man sə njavar anahan azar aya nà, tə canan anà do ahay bayak a ma van atan nga cərlew. Njavar anahan ahay tinen apan ti vad awiyaway pi zek tə azar sə miter sə Tawrita ahay.

15 Do ahay tə canan anà Yesu nà, a gan atan masuwayan tə mindel. Tə haway ahay pə cakay anahan ahahaw sa naa jan 'am: «Iken inde zay daw?»

16 Yesu a cəce pə njavar anahan ahay wa, a wa: «Kə vədən awiyaway tə tinen nə pa maw?»

17 Do kərték à wulen su do ahay wa a mbədəhan apan, a wa: «Na nak anak anan ahay ta wan uno. Məhərvov a vawan nga. A mba apan sa ja 'am tətibay, a 6an panan 'am.»

18 Məhərvov ata kà nak apan kwa aha dükwen, ata i ban anan à məndak bərav. Aday ata mumbof a rahan à 'am inde popo, i rac slan ngərəcəcəcəcəcəca, zek anahan a nà, a səre anan sədəcədəcə. Na gak anan kem anà njavar anak ahay, aday tə rəzlay a wa məhərvov ata awan, əna ta mbak apan bay.»

19 Coy Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay nà, adaf nga a kwanay ma kac awan kələdaw? Ni njahay tə kwanay, aday ni səmen anà way a kwanay ahay nə hus à siwaw? Hayak ikwen uno anan ahay wan a aday!»

20 Ta nan anan ahay wan ata pə cakay anahan a kuto.

Coy, wan ata a canan à Yesu nà, məhərvov ata a ban anan, a bal anan zek a wan ata tə məgala, aday a slashay à məndak. I ja mawa tumbolombolo pə yugo, aday mumbof à 'am inde popo bayak awan.

21 Yesu a cəce pə bəbay a wan ata wa, a wa: «Way a anan a dazlan sa gan nà, kwa siwaw?»

Dowan ata a mbədahan apan, a wa: «Kwa winen tə cədew awan.

22 Saray bayak a məhərvov a anan i ban anan, ata i slashay anan ù uko inde, kabay à a'am inde, aday â mac. Əna na gak nə kem, nâ gak i zek wa ite, kak ki mba apan nà, man umo zek ite.»

23 Yesu a mbədahan apan, a wa: «Ka ja, ka wa: “Kak ki mba apan” nà, angamaw? Pu do sa daf nga pə Mbərom nà, way ahay fok ta ga zek asanaw?»

24 Coy bəbay a wan ata a zlah pi zek, a wa: «Ni daf nga pə Mbərom, əna ni mba apan sə daf apan nga gem fan bay. Kem, mo zek ite.»

25 Yesu a canan à do ahay dukwen tinen apan ti zlak ayak à man a tinen bayak awan. Cəna, Yesu a ngəraz pə apasay ata, a jan: «Iken apasay a sə dəngazl do aday sa 6an 'am pu do wa a anan. Hayak à wan a anan wa! Kâ naa ma apan sa zla à winen inde kula sabay.»

26 Natiya, apasay ata a zlah pi zek, a bal anan wan ata kəzlek kəzlek tə məgala, a nan ahay i zek wa bok. Wan ata nà, kawa ma mac a coy. Do ahay bayak a tə bayak nə, winen kə məcak.

27 Əna Yesu a bənan alay, a slabak anan. Wan ata a tavay jek.

28 Natiya, Yesu a may ahay agay nà, njavar anahan ahay tə cêce panan taayak a tinen awan, ta wa: «Manay ma mba apan sə rəzlay anan wa məhərvov ata bay nà, angama kərték anaw?»

29 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Məgala hinen saa razl jəba sə məhərvov a anan nà, si sa ga nə amboh aday.»

Yesu a dakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məke wa asa

Mata 17.22-23; Lukas 9.43-45

30 Natiya, pə dəba anahan a wa kutok, atə Yesu tə njavar anahan ahay tə mbəsak Kaysariya Filipi, ti takas daliyugo sə Galile. A nan à Yesu nà, dowan à san anan winen à man ata bay,

31 anga a nan sə təkəren atan anan 'am a anan. A jan atan kutok, a wa: «Nen Wan su Do nà, ti varan nen à alay inde anà do sə daliyugo ahay, aday do ataya ti vad'nen à məke. Pə dəba anahan a wa, ni i slabakay ahay à məke wa pə luvon maakan awan.»

32 Ðna njavar anahan ataya tə sənak nga sa 'am anahan a sa jan atan ata bay, aday dukwen zlawan a gan atan sə cêce panan 'am anahan ata re.

Waya sə zalay do hinen tə maduwen à bahay a Mbərom inde anaw?

Mata 18.1-5; Lukas 9.46-48

33 Natiya awan, atə Yesu tə njavar anahan ataya tə dəzle à Kafarnahum kutok. Ta zla ù doh a Yesu sə njahay uda ata nà, Yesu a cêce patan wa kutok, a wa: «Kə vəðen ahay awiyaway sa 'am sa ma à cəved wa anaw?»

34 Dəkdek njavar anahan ataya tə mbədahak anan apan bay. Anga abay pə cəved wa ata nà,

tə vəðak ayak apan awiyaway nə pa 'am sa jəka, à wulen a tinen wa nà, waya məduwen a sə zalay do anaw?

³⁵ Coy Yesu awan a njahay, aday a ngaman ayak anà njavar anahan a kuro nga cew ataya pə cakay anahan awan, a jan atan, a wa: «A nan à dowan a sə təra do mama'am a nà, à təra anan nga anahan nà, do mədakwidok awan, à gan mer su way à do ahay fok.»

³⁶ A ngaman ayak anà wan cəðew awan, a tavay anan à mamasl pa 'am a tinen, a ban anan həmbok. A jan anà njavar anahan ataya kutok, a wa:

³⁷ «Kuwaya kà sak a təma jəba sa wan kawa həna anan ataya kərtek a anga sləmay uno nà, dowan ata a təma nə nen awan. Aday dowan a kə təmahak nen ite nà, a təma nà, nen a taayak sabay. A təma nə Mbərom, do sə slənay ahay nen ata re.»

Do sa nak uko idé bay nà, winen do a mənuko

Lukas 9.49-50

³⁸ Yuhana a jan anà Yesu kutok, a wa: «Miter, ma tak anan à nga anà dowan a inde winen apan i razl apasay lelibay aya à do ahay wa tə sləmay anak. Æna mə gafak anan 'am, anga winen do a mənuko bay.»

³⁹ Cəna, Yesu a mbəðahan apan, a wa: «Kê gifen anan 'am bay. Anga kuwaya kà gak masuwayan sə way tə sləmay uno nà, pə dəba i mba apan sa ja upo 'am lelibay a kwayan'a bay.

⁴⁰ Do aday a nak uko idé bay ata nə, winen nə do a mənuko asanaw!

⁴¹ Nen apan ni jak ikwen tə dīdēm a həna: Kuwaya kə varak ikwen a'am sa sa mənjœk anga

kwanay do ana Almasihu ahay nà, i tøma magwag-way anahan tø dñdem awan.»

*Way søfakay do ahay i ines inde
Mata 18.6-9; Lukas 17.1-2*

42 Natiya, Yesu a ja asa, a wa: «Kak do kà vak atan saray pø cøved anà do cødew anaya sa daf upo nga ata nà, suwan pø winen tâ banan van à dungo, aday tâ larak anan ayak à bølay inde.

43 Kak alay anak i sapat iken i ines inde nà, gad anan. Suwan sa zla à bahay inde pø cakay a Mbørom iken ma gad alay awan, tø winen aday ki i zla à mèke sø mèrda inde, man aday uko a mbacay itøbay ata tø alay aya cew nà, na. [

44 A man ata nà, mætunay ahay ta mac bay, uko dukwen a mbacay bay.]

45 Kabay, kak saray anak i sapat iken i ines inde nà, gad anan. Suwan sa zla à bahay inde pø cakay a Mbørom tø saray anak slangalan a, tø winen aday ki i zla à mèke sø mèrda inde saray anak ahay søndab cew nà, na. [

46 A man ata nà, mætunay ahay ta mac bay, uko dukwen a mbacay bay.]

47 Matanan re, kak idø anak i sapat iken sa ga ines nà, ndaha anan. Suwan sa zla à bahay inde pø cakay a Mbørom tø idø anak a kørtek mbiyan'a, ta sa zla à mèke sø mèrda inde, tø idø anak aya cew maya nà, na.

48 A man ata nà, mætunay ahay ta mac bay, uko dukwen a mbacay bay.

49 «Tø dñdem a nà, azanan nø kuwaya i tøra lele, kawa sluwed ma ga zøtene awan, anga døce i guce

ines a tinen ahay, kawa uko sə guce ruhom pə rəslom wa.

⁵⁰ Zətene awan aday nà, way lele awan, əna kak zətene awan a vad sabay kəma, ki ma anan apan vad anahan a nə ta maw? Bugol bay, təren adəka nà, do ma ga zətene ma vad aya awan. Kwanay a fok, njihen zay tə kuwaya.»

10

*Atətak way pa 'am sa razl uwar
Mata 19.1-12; Lukas 16.18*

¹ A mbəsak Kafarnahum kutoł, a slabak, a zla way anahan tə daliyugo sə Yahudiya. A takas zylinder sə Urdon. A man ata awan, do ahay tə halan nga pə cakay asa, aday Yesu a tətakan atan anan way kawa anahan sa taa ga ata awan.

² Azar sə Farisa ahay ta nay ahay pə cakay anahan. Tə cəce panan way, anga a nan atan abay sa ban anan pə kwande. Ta wa: «Tawrita kə varak anan cəved anà mungol sa razl anan uwar anahan daw?»

³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Musa a jak ikwen nà, kəkəmaw?»

⁴ Tinen tə mbədahan apan, ta wa: «Musa a ja nà, ki vinde dərewel à alay inde anà uwar aday sa razl anan.»

⁵ Yesu a jan atan asa, a wa: «Anga akuray nga a kwanay a kə zalak, Musa a saa varak ikwen cəved sə vinde dərewel nà, na.

⁶ Cəkəbay, à dəlen anahan a inde dəukwen nà, matanan bay. «Mbərom a ndakay do nà, mungol tə uwar.

7 Anga nan, do mungol a i mbəsak anan bəbay anahan tə may anahan, i hədək pə cakay ana uwar anahan.

8 Cew maya a tinen a ti təra nà, zek kərtektəkke coy.*” Ti naa təra kula inde zek cew sabay. Ti təra zek kərtek sə coy.

9 Anga nan kutok, way a Mbərom sə japay anan ata nà, dowan â sa gəzla anan kula bay.”

10 Ta zla ù doh tə njavar anahan ahay nà, tə cəce panan 'am ata taayak maza asa.

11 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kak dowan kə rəzlak anan uwar anahan, aday kə gəbək uda uwar hinen, dowan ata kə gak mədigwed pə uwar a mama'am ata awan.

12 Matana awan, kak uwar kə mbakak anan mbaz anahan, aday do hinen kə gəbək anan ite nà, uwar ata kə gak mədigwed cite re.»

Yesu a dəf ngama pə gwaslay ahay

Mata 19.13-15; Lukas 18.15-17

13 Natiya, pə dəba anahan a wa kutok nà, do ahay ta nan anan ahay gwaslay cacədew aya anà Yesu, anga aday â daf patan alay sə ngama. Əna njavar anahan ahay ta ca apan do ahay tinen apan ti nay anan ahay gwaslay ahay ata nà, ta ma nga sə gafan 'am anà do ataya awan.

14 Yesu a canan cəna, a ga mivel pə njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Mbəsiken anan ahay gwaslay ahay, kâ gifen atan 'am sa nay ahay pə cakay uno bay, anga bahay a Mbərom mə lavay zek a adəka nà, anà do sa ga minje tə tinen anaya ata awan. **15** Nen apan ni jak ikwen tə dīdəm a

---

* **10:8** Ca pə Laataanooji 1.27, 2.24.

hëna: Kuwaya kà tëmahak Mbërom bahay anahan kawa wan cædew bay nà, Mbërom i ga apan bahay kula itëbay.»

16 Coy, a ra atan, a ban atan pi zek hëmbok, a dëfan atan alay pa nga, a gan atan amboh.

Do zlide awan
Mata 19.16-30; Lukas 18.18-30

17 Yesu a ban cëved anahan sa zla way anahan. Dowan inde a haway apan ahahaw. A dukwen gërmec ù vo anà Yesu, a cêce panan: «Miter lele a anan, ni ga nà ma aday ni saa njad sifa sa ndav bay ata anaw?»

18 Yesu a mbëdahan apan: «Ka wa nen lele a nà, angamaw? Dowan inde lele ibay, si Mbërom a kërttek.

19 Ka san nga sa 'am a Mbërom më baslay aya zle asanaw? Kâ vad nga su do bay, kâ ga mëdigwed bay, kâ ga akar bay, kâ gad mungwalay pu do bay, kâ ran mindel ù do bay, dëfan apan anà atë bëbay anak të may anak.[†]»

20 Dowan a zlide ata a wa: «Miter, 'am ataya fok nà, nà bënak atan lele, kwa à alay a nen cædew a mba.»

21 Yesu a zëzor anan lele, a pëlay anan cëvedabay. A jan, a wa: «Wita nà, a mbakak way kërtektékke. Zla, sukom anan way të way anak ahay fok, aday varan anan dala awan anà do mëtawak aya awan. Matanan kutok, ki i njad zlide anak à mburom. Aday hayak, përuho azar.»

22 A slène 'am ataya cëna a tacay pë idë sërat, a cëban, a zla way anahan, anga winen zlide awan.

[†] **10:19** Ca pë Gurtaaki 20.12-16; Tooktaaki Tawreeta 5.16-20.

23 Yesu a ca pə do ahay tə ide tuwwe, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Wuna! Ma dan 'am awan anà do zlide awan sa zla à bahay a Mbərom inde.»

24 'Am ata nà, a gan anà njavar a Yesu ahay wadan wadan. Ùna Yesu a jan atan asa, a wa: «Dëna uno ahay, ma da 'am a sa zla à bahay a Mbərom inde!»

25 Ké sènen apan zle, zlugweme i ndərmad tə məke sə ləpəre nà, i ga zek bay. Ùna ma da 'am a sə zalay way ata nà, do sə zlide sa zla à bahay a Mbərom inde ata awan.»

26 A gan atan masuwayan bayak a asa, tə cæce pi zek ahay wa: «Kak sə matanan cukutok nə, waya saa mba apan saa tam aday sa zla à bahay a Mbərom inde anaw?»

27 Yesu a zəzor atan asa, a wa: «Pu do zənzen a nà, i ga zek kula bay, ñna pə Mbərom nə a ga zek ca. Anga pə Mbərom nà, way ahay fok a ga zek.»

28 Piyer a dazlan sa jan kutok, a wa: «Manay həna nà, mə mbəsakak anan way a manay ahay fok sə pərahak azar bidaw?»

29 Yesu a jan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdəm a həna: Kuwaya kè mbakak doh anahan, kabay mərak anahan ahay, kabay may anahan, kabay bəbay anahan, kabay gwaslay anahan ahay, kabay guvo anahan ahay, anga nen aday anga ləbara uno a mugom a nà,

30 i i njad anan uda saray səkat həna à anjahay anahan pə daliyugo a anan inde: doh ahay, mərak ahay, may ahay, gwaslay ahay, guvo ahay à yime inde, pi zek tə ajugwar 'am sə daliyugo a təke fok.

Aday pə uho saa nay ata ḫukwen, i njad̥ sifa sa ndav bay ata awan.

³¹ Anga aday kutox nà, do sa lah pa 'am həna ataya bayak a ti i təra do mə dədəba aya cite asa. Aday do sə dəba ahay bayan a, azanan ti i təra do ma lah aya ite.»

Yesu a ḫakay anan amac anahan ta sə slabakay anahan asa

Mata 20.17-19; Lukas 18.31-34

³² Atə Yesu tə njavar anahan ahay, tinen pə cəved ti zla à Urəsalima. Yesu, winen a nà, pa 'am, do azar a nə pə dəba. Njavar anahan ahay tinen apan ti jəjar, aday zlawan a gan à man su do sə pərahan atan azar ataya re.

Natiya, Yesu a ngaman à njavar a kuro nga anahan a cew ataya taayak, a jan atan way saa təra apan ata awan.

³³ A wa: «Sənen anan həna, mənuko apan di zla à Urəsalima. A man ata awan, ti varan nen, Wan su Do, à alay inde anà bahay sə gədən dungo anà way ahay anga Mbərom, aday anà miter sə Tawrita ahay. Ti go sariya aday sa vad nen, ti varan nen à alay inde anà do sə pəra ahay.

³⁴ Tinen ite ti mbasay upo, ti cəre upo məne, ti ndaboy nen, ti vad nen kutox. Pə dəba a wa nà, ni i slabakay ahay à məke wa pə luvon maakan anahan awan.»

Atə Yakuba tə Yuhana tə cəce way pə Yesu wa

Mata 20.20-28

³⁵ A njahay pə dəba wa mənjœk nà, atə Yakuba tə Yuhana, wan ana Zebede ahay, tə hədəken ayak pə cakay ana Yesu. Ta jan, ta wa: «Miter, way inde a nan umo mi cəce aday ki gan umo anan.»

36 Yesu a cêce patan wa: «A nak ikwen na ga anga kwanay hëna në maw?»

37 Të mbëdahan apan: «Ka sak a njahay à man së bahay anak inde azanan nà, a nan umo në, daf manay, do kërték a à alay puway anak inde, do hinen dukwen à alay gula anak inde ite.»

38 Yesu a jan atan: «Kë sënén way a kwanay a së cêce ata bay jiya awan. Ki mben apan sa sa mëndolor së dëce uno sa saa sa daw? Ki tëmihen sa ga baptisma kawa anuno saa ga ata daw?»

39 Të mbëdahan apan, ta wa: «Ha, mi mba apan!»

Yesu a wa: «Të dëidem awan, ki i sen mëndolor së dëce kawa anuno saa sa, ki i gen baptisma kawa anuno saa ga.

40 Ùna anjahay à alay puway uno, kabay à alay gula uno nà, nen saa var apan cëved a bay. Man ataya më lavay zek aya nà, anà do a Mbërom së walay atan saa njahay apan ataya awan.»

41 Njavar a Yesu a azar ataya kuro të sléné lëbara ana atë Yakuba të Yuhana cëna, ta ma nga sa ga patan mivel.

42 Anga nan, Yesu a ngaman atan ayak fok pë cakay anahan awan, a jan atan, a wa: «Kë sënén zle, do ahay ta ca pa nga a tinen kawa bahay së daliyugo ahay ata nà, tinen ti ga bahay pë do ahay në të mëgala. Do së lavan nga anà do ahay dukwen, tinen ta ka anan në mëgala a tinen ahay.

43 Cëkëbay, à wulen a kwanay nà, way ataya tâ tëra itëbay. Adëka bay, a nan anà dowan a së tëra do mëduwen a cëna, à gan mer su way anà do azar aya awan.

44 Aday, kak do a kwanay a kërték a a nan së tëra do mama'am a cëna, à tëra bïle së do ahay fok.

45 Anga nen Wan su Do na nay ahay nà, aday do ahay tû go mer su way bay, əna na nay ahay aday sa gan mer su way anà do ahay adèka, ni var anan sifa uno saa bəmbaday anan ahay man sə do ahay à amac wa.»

Yesu a mbar anan hurof a inde tə ngaman Bartime

Mata 20.29-34; Lukas 18.35-43

46 Pə dəba anahan a wa, Yesu tə njavar anahan ahay tə dəzle à Yeriko nà, ta zla à wulen su doh ata wa tu do ahay bayak tə pərahak atan azar. Tinen apan ti zla kutok, dowan inde hurof awan, winen mə njahay a sə dubok way pə cakay cəved. Dowan ata nà, tə ngaman Bartime, wan a Time.

47 A slène Yesu sə Nazaratu winen apan i zla ta man ata cəna, a dazlan sa zlah, a wa: «Yesu, wan ana Dawuda, amboh! Nâ gak i zek wa ite!»

48 Do ahay bayak a tə gafan 'am, ta jan nà: «Tacay 'am! Njahay tete.»

Əna dowan ata a ngam sə təma 'am a tinen ata bay jiya awan. A ma nga sə zakay anan sa zlah tə məgalak adèka, a wa: «Wan ana Dawuda, amboh! Nâ gak i zek wa ite!»

49 Yesu a slène cəna, a tavay jek, a jan anà njavar anahan ahay nà: «Ənga, ngimen anan ayak â nay à man uno awan.»

Tə ngamàn à dowan ata kutok, ta jan: «Slabak! Kê jəjar bay. Ban mivel. Winen apan i ngamak adèka!»

50 Dowan ata a slabak hərom, gem larak ayak gwedere anahan pi zek wa, a nay pə cakay a Yesu kutok.

51 Coy Yesu a cœce panan, a wa: «A nak nâ gak nə maw?»

Dowan a hurof ata a mbədahan apan kutok, a wa: «Amboh, Miter. Ni gan may nà, tēbo anan iđe uno ite.»

52 Yesu a jan: «Ki mba apan sa zla way anak. Anga kə dəfak upo nga, kə mbərak.»

Cəna iđe anahan a tēba ngurret, a canan iđe zle lele. A pərahan azar anà Yesu, aday ta zla pi zek jiya awan.

11

Yesu a zla à Urəsalima

Mata 21.1-11; Lukas 19.28-40; Yuhana 12.12-19

1 Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə dəzle bəse tə Urəsalima, defefe tə wulen su doh sə Baytifaji tə Baytiniya, pə cakay ana culok sə ngaman Ulivet ata nà, a slan njavar anahan ahay cew,

2 ta sa jan atan, a wa: «Zlen à wulen su doh a tiya pa 'am a kwanay ata awan. Kə dəzlen à man ata nà, ki ten anan à nga anà wan sə zungo a inde ma 6an awan, aday dowan kə jənak apan kula bay re. Natiya, pəsiken anan ahay, aday hayak ikwen anan ahay.

3 Kak dowan kə cəcihek pikwen wa, kà jak ikwen: “Ki i gen anan maw?” nà, mbədīhen anan apan nə: “Bahay a gan may. I may anan ahay həniniye.”»

4 Ta zla kutok. Tə dəzle cəna, tə njadak anan ayak wan sə zungo ata ma 6an a pə gərvəd sə məsudoh a inde. Tə dazlan sə pəsak anan cəna,

5 do mə tavay aya inde à man ata tə cəce pə njavar a Yesu ataya wa: «Kə pəsiken anan wan sə zungo a nà, ki gen anan maw?»

6 Njavar a ataya tə mbədahan atan apan kawa ana Yesu sə təkəren atan ata awan. Tə dazlan sə mbəsak atan kutok.

7 Ta nan anan ahay zungo ata anà Yesu kutok, tə wadañ apan zana a tinen ahay. Yesu a njahay apan.

8 Yesu winen apan i zla nà, do ahay tə bəbot zana a tinen ahay pə cəved ite, aday do a azar aya tə ngərway ahay alay si sé ahay à guvo wa, tə bəbot cite.*

9 Do sə lahan pa 'am anà Yesu ataya, tatə do sə dəba ahay fok ta zlah, ta wa: «Həren anan nga anà Mbərom! Mbərom â daf alay sə mazlañ anahan pu do saa nay tə sləmay anahan ata awan.

10 Mbərom â daf alay sə mazlañ anahan pə bahay ana Dawuda, bije ana mənuko, bahay anahan saa nay ata awan. Həren anan nga anà Mbərom à bagəbaga mburom!»

11 Coy, aday Yesu a dəzle à Urəsalima kutok, a zla ù doh sə mazlañ a Mbərom. A ca ide tuwwe pə way ahay fok nà, a zla way anahan à Baytiniya tə njavar anahan a kuro nga cew ataya, anga suko kà gak kè zalak.

*Yesu a tahasl anan buway a inde
Mata 21.18-19*

12 Sidew a kutok, tinen apan ti nay ahay à Baytiniya wa nà, may a han pə Yesu.

* **11:8** Andakay anan cəved matanan anga sə təma mbəlok mə zakay a kawa bahay.

13 A canan ayak à buway pa 'am a tinen deren mba nà, a ga apan dukwen wan i ga inde, anga winen tè daslam a lele. A hædæken ayak pə cakay lele, a zlan ayak ù vo nà, a njad apan nə daslam a dækdek, anga aday dukwen alay sə wahay wan ana buway bay.

14 Yesu a jan 'am anà buway kawa anà do, a wa: «Dowan à saa tukom wan anak kula sabay!» Njavar anahan ahay dukwen tè slènek 'am ata awan.

*Yesu a razl do sa ga masa ahay ù doh sə mazlab a Mbərom wa
Mata 21.12-17; Lukas 19.45-48; Yuhana 2.13-22*

15 Tè dæzle à Urəsalima maza nà, Yesu a zla ù doh sə mazlab a Mbərom. A man ata nà, do sə sukom anan way tè way ahay inde, pi zek tè do sə sukom way ahay fok. Cəna, a ma nga sə bəelay atan ahay uho. A fakay anan tabal su do sə bəmbad dala ahay, pi zek ta man sə njahay su do sə sukom anan way tè kurkudok ahay fok re.

16 A gafan 'am anà do ahay sə takasay anan gala su doh sə mazlab a Mbərom tè way a pa nga.

17 Aday a tətakan atan anan way ta sa jan atan, a wa: «Mə vinde a à Deftere a Mbərom inde bidaw: “Ti ngaman anà doh sə mazlab uno nà, doh sa ga amboh su do su kon ahay kəzlek.”[†] Aday kwanay kə təren anan həna, lar su do sə ngəzar do ahay a nə kəkəmaw?[‡]»

18 Bahay sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom, tè miter sə Tawrita ahay, tè slène 'am ata cəna, ta ma nga sə pəlay wurwer sa vad anan wa

---

† **11:17** Ca pə Esaaya 56.7.   ‡ **11:17** Ca pə Yeremiya 7.11.

Yesu. Tə jəjaran à man su do awan, anga azar su do a nà, atətak way a Yesu a zlan atan nga.

19 Luvon a ga cəna, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla way a tinen à Urəsalima wa.

Buway mə kuray awan - adaf nga pə Yesu ta sə aga amboh

Mata 21.20-22

20 Sə duwdew, atə Yesu tinen apan ti zla way a tinen, tə canan anà buway ata, kə kurak sokokkwa tə sləlay a təke.

21 A man ahay à nga inde anà Piyer, a jan anà Yesu: «Miter, ca pə buway a anan, iken sə tahasl anan ata, kə kurak sokok fok.»

22 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Sənen a kutok, dəfen nga pə Mbərom.

23 Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Do kà sak a jan à bəzlom a anan: “Slabak à man a anan wa, zla à bəlay inde” nà, aday kə jəjarak bay, kə gudicek bay, kə dəfak apan nga cəna, i təran kawa anahan sa daf apan nga ata acəkan.

24 Anga nan, nen apan ni jak ikwen, kə cəcihen way à amboh a kwanay inde nà, dəfen apan nga. Ki njidən anan coy, aday i tərak ikwen acəkan.

25 Kak kə tiven sa ga amboh coy, aday way kà mak ikwen ahay à nga inde, way inde a cəbək ikwen pu do nà, pəsen anan anan, anga aday Bəbay a kwanay winen à bagəbaga mburom ata à pəsak ikwen anan ines a kwanay ahay re. [

26 Əna aday, kak kə pəsen anan anan ines a mərak a kwanay ahay bay nà, Bəbay a kwanay winen à bagəbaga mburom əukwen i pəsek ikwen anan ines ahay bay ite re.]»

Sə varan məgala anà Yesu sa ga awan aya nə wayaw?

Mata 21.23-27; Lukas 20.1-8

27 Ta may ahay à Urəsalima kutok. Yesu a zla sa bar ù doh sə mazlab a Mbərom nà, bahay sə gədən dungo anà way ahay anga Mbərom, pi zek tə məced sə Yahuda ahay tə hədəken ayak pə cakay anà Yesu.

28 Tə cəce panan: «Ka ga way anak a anan ataya nə tə məgala ana wayaw? Sə varak cəved sa ga kətanan nà, waya kərtek anaw?»

29 Yesu a mbədahan atan apan: «Nen dukwen ni cəce pikwen wa way kərtek. Kâ mbədihen uno apan aday. Ata nen ni jak ikwen ite, na ga way a anaya tə məgala a wayaw nà, na.

30 Sə slənay anan ahay Yuhana sa gan baptisma anà do ahay nə wayaw? Mbərom daw, kabay do zənzen a daw? Mbədihen uno ahay apan.»

31 Tinen ite, tə mbəda 'am pi zek a tinen awan, ta wa: «Di jan həna nà, kəkəmaw? Kak da sak a jəka, Mbərom sə slənay anan ahay nà, i jak uko asa: “Kak kə sənen apan zle cukutok nà, kə dəfen apan nga bay nə angamaw?”

32 Aday kak da sak a jəka, do zənzen a sə slənay anan ahay nà, ata guko ngatay!» Tə jəjar ta man su do awan, anga do ahay fok ta ca pə Yuhana nà, kawa do majə'am a Mbərom acəkan.

33 Anga nan kutok, tə mbədahan apan anà Yesu, ta wa: «Ma san bay!»

Yesu a wa: «Kak sə matanan cukutok ata nà, nen dukwen ni dakak ikwen anan dowan a sə vuro məgala sa ga mer su way anaya bay re.»

12

*Jike pu do sa ga mer à guvo ahay
Mata 21.33-46; Lukas 20.9-19*

¹ Yesu a dazlan sa jan 'am tə jike anà do ahay, a wa: «Dowan a inde a jule təroz à guvo. A ga apan jal, a daf uda kudom mèduwen a sa zlab uda wan si sé. A dezl uda lagad zəbor awan anga do sa ba anan guvo ata awan. A mbakan anan guvo à alay inde anà do si mer su way ahay, a zla way anahan à man dəren awan.

² «Alay a a sla kutok, do ahay tinen apan ti ban təroz nà, bahay sə guvo a slənay ahay do saa təmahan anan ayak mbala anahan.

³ Do sə guvo ahay tə canan anà do maslan ata cəna, ta ban anan, ta ndazl anan ledədde. Tə mbəsak anan, a zla agay alay kəray awan.

⁴ Bahay sə guvo a slənay ahay do maslan maza awan. Ta ban anan, ta gan mbəlak pa nga, tə walay panan agənah pəleslesle.

⁵ Bahay sə guvo a slənay njavar maza asa re. A saa dəzle pə winen kutok nà, ta vad anan bəskol. Matanan, bahay sə guvo kə slənak do ahay nə bayak awan. Ta ndazl anan do hinen ahay, aday ta vad atan azar aya nà, na.

⁶ «A mbakan anà bahay sə guvo nà, wan si zek anahan awan kərtektəkke, aday wan ata fukwen ləliwe anahan awan. A slənay anan pə cakay su do si mer su way anahan ahay à guvo anahan ata awan. A jalay nà: “Anga wan si zek uno dəgerger nà, ti dəfan apan ite.”

⁷ «Cəkəbay do sa ga mer ahay ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: “Sa naa pa 'am sə guvo a adəka

nə winen awan. Bənuko anan, vəduko anan. Ata guvo a anan i təra a mənuko.”

8 Ta ban anan, ta vad anan acəkan. Tə laray anan məsinde awan à guvo wa əgem.»

9 Yesu a cəce: «Bahay sə guvo ata nà, i ga nə maw? Tə didem a nə, i may ahay agay, i lize anan do sa ga mer à guvo anahan ataya fok. Aday i varan anan guvo ata anà do maza aya awan.

10 Kəmaya! Kə jingen 'am ana Deftere a Mbərom a anan itəbay kələdaw? Deftere a wa:

“Kon mbala ana do sa dezl way ahay sa lar anan
ata nà,

sə təra kon sə mide lele adəka nà, winen.

11 Sa ga way ata dukwen, zek ana Mbərom Fetek awan.

Way ata a gak uko masuwayan pə ide.*”»

12 Do sə njahan pa 'am wa anà Yahuda ahay tə sləne 'am ataya, tə pəlay cəved saa ban anan, anga ta san zle Yesu a ja jike sa 'am ata nà, pə tinen. Əna tə jəjaran anà do ahay. Anga nan re, tə mbəsak anan Yesu, ta zla way a tinen.

Jangal and bahay sə Ruma

Mata 22.15-22; Lukas 20.20-26

13 Ta slan do ahay à wulen sə Farisa ahay wa, tu do ana Hiridus ahay, aday ta saa ban anan Yesu à əgalay sa 'am anahan aya awan.

14 Ta jan, ta wa: «Miter, ma san zle, iken nə do didem awan. Kə jəjaran anà 'am sə do ahay bay, kə zəzor way sə wuted ide itəbay re. Kə dakay anan cəved a Mbərom dukwen tə didem awan kawa anahan sa ja. Həna nà, dakan umo anan. Cəved

---

* **12:11** Ca pə Jabuura 118.22-23.

inde sə varan jangal anà bahay sə Ruma daw? Bəzi
mâ varan bay daw?»

15 Yesu a san pə mbadəmbadə a tinen a zle. A jan atan: «Ki ngen upo balay angamaw? Viren uno ahay karanga, na ca apan aday.»

16 Tə varan ahay karanga awan.

A cəce patan wa: «Pə karanga a anan nà, mezeze a wayaw, aday mə vinde apan nà, sləmay a wayaw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Wita nà, mezeze tə sləmay ana bahay sə Ruma.»

17 Yesu a jan atan, a wa: «Lele, kak matanan cukutok nà, viren anan anan way ana bahay sə Ruma anà bahay sə Ruma, aday way a Mbərom anà Mbərom a ite.»

Anahan sə mbəda apan kətanan ata, a gan atan masuwayan.

Aslabakay à make wa

Mata 22.23-33; Lukas 20.27-40

18 Azar su do aya inde, tinen Saduki ahay, ta nay ahay pə cakay a Yesu sə cəce panan 'am. Tinen a aday nà, ta wa do kə məcak nə i slabakay ahay sabay. Tə cəce 'am a anan pə Yesu wa, ta wa:

19 «Miter, Musa kə vindek umo, a wa: “Do kə məcak aday kə mbəsakak uwar mənjəna wan nà, mərak a məsinde â gəba anan mədukway sə uwar awan aday ti wahan məgije anà dowan a ma mac ata awan.†”

20 Matanan, dowan aya inde cuwbe, tinen tə mərak ahay. Do zek məduwen awan, a gəba uwar, a mac mənjəna sa njad panan wan.

---

† **12:19** Ca pə Laataanooji 38.8; Tooktaaki Tawreeta 25.5-10.

21 Do sa mban apan a hədek anan uwar ata mədukwaw awan. Winen ite a mac mənjəna wan re. Do mə slala maakan awan a hədek anan uwar ata ite re.

22 Hus a dukoy pu do tə bahay cuwbe awan kutok, kə məcak re. Aday uwar ata dukwen kə məcak re. Tə mbəsakak wan uho kwa kərtek bay re.

23 Aday həna azanan kutok nà, pə luvon saa slabakay ahay à məke wa ata nà, uwar ata i təra nə uwar a wayaw? Bina cuwbe a tinen a, tə gəbak anan pa sə uwar a re.»

24 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay apan ki zluwen à cəved' wa, anga kə sənen Deftere a Mbərom bay, kə sənen məgala ana Mbərom bay re.

25 Do ahay ti slabakay à məke wa nà, kwa dō mungol aya awan, kwa do uwar aya dukwen, ti i gəba zek ahay sabay fok. Anga ti i təra à mburom nà, kawa maslay a Mbərom ahay.

26 Óna aday, 'am sə slabakay ana dō ma mac aya à məke wa nà, kə jingen Deftere a Mbərom kula itəbay daw? Mbərom a jan ahay anà Musa, ù uko sə vəragaz[‡] wa nə: "Nen Mbərom ana Ibərahima, Mbərom ana Isiyaku, aday Mbərom ana Yakob" ba?

27 Mbərom, winen nà, Mbərom su dō ma mac aya bay, əna winen Mbərom su do tə sifa aya awan. Anga nan kə zluwen à cəved' wa adəka bugol.»

*Mama'am sa nga sa 'am mə baslay aya awan
Mata 22.34-40; Lukas 10.25-28*

[‡] **12:26** Vəragaz: uko a ban ù vo sə way, aday winen ma gad a bay. Ca pə Gurtaaki 3.2-4, 6, 15-16.

28 Óna, miter sə Tawrita inde à man ata awan, kà slènek avad' uway sa 'am a tinen ata awan. A ca pə Yesu sə mbədahan apan anà Saduki ahay ata lele. A nay, a cèce panan, a wa: «Nga sa 'am mə baslay aya fok nà, wura məduwen a aday a zalay azar aya anaw?»

29 Yesu a mbədahan apan: «Sə tèra mama'am sa nga sa 'am mə baslay a nà: "Iken Isəra'ilà, pak sləmay. Mbərom Fetek, Bahay a mənuko, winen kərtek bahay awan.

30 Pəlay anan Mbərom Fetek, Bahay anak, tə mivel anak a tèke, tə apasay anak a tèke, tə abayak nga anak a tèke, aday tə məgala anak a tèke. §

31 Nga sa 'am mə baslay a tə bahay cew a nə həna: "Pəlay anan do sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan."* Nga sa 'am inde mə baslay awan saa zalay həna anaya nà, ibay.»

32 Miter sə Tawrita ata a jan, a wa: «Acəkan, miter, ka jak didek. Mbərom nə kərtek. Mbərom maza sa ga anan minje nà, ibay.

33 Anga nan, lele nà, do zənzen i pəlay anan Mbərom nə tə mivel anahan a tèke, tə abayak nga anahan a tèke, aday tə məgala anahan a tèke. Aday i pəlay anan do sə cakay su doh anahan kawa winen sə pəlay anan nga anahan ata awan. Sə təma sə dəfan apan anà 'am a anaya dukwen, a zalay way ma tak aya awan, tatə way mə waslay aya sə varan à Mbərom ataya fok.»

34 Yesu a ca apan nə dowan ata kà mbədahak apan lele tə mərike awan. A jan, a wa: «Iken dəren tə bahay a Mbərom a bay!»

---

§ **12:30** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.4-5. * **12:31** Ca pə Farillaaji Lewinjko'en 19.18.

Pə dəba wa nà, kuwaya a jəjar sə cəce panan 'am maza awan.

Almasihu nd, wan a wayaw?

Mata 22.41-46; Lukas 20.41-44

35 Pə dəba wa, Yesu winen apan i tətakan anan way anà do ahay ù doh sə mazlab a Mbərom nà, a cəce, a wa: «Kəkəma aday miter sə Tawrita ahay ta jəka, Almasihu nà, wan ana Dawuda anaw?

36 Dawuda ta nga anahan awan a ja tə məgala sə Apasay Cəncan awan, a wa:

“Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno, a wa:
Njahay à day sə alay puway uno,

aday ni nahay anan do sa nak iðe ahay,
ki ján patan tə saray.†”

37 «Kak Dawuda a ngaman anà Almasihu nə “Bahay uno” bugol nà, winen i saa təra wan ana Dawuda nə, kəkəma asanaw?»

Do ahay bayak a tə sləne 'am a Yesu ata tə ataslay mivel awan.

Bənen nga a kwanay pə miter sə Tawrita ahay wa
Mata 23.1-36; Lukas 20.45-47

38 A atətak way anahan ataya inde nà, a jan atan, a wa: «Bənen nga a kwanay pə Miter sə Tawrita ahay wa, anga a nan atan sa bar nà, tə rəkot aya awan, aday dukwen ta gan may nà, do ahay ta jan atan 'am à kwasuko nà, tə akərdeh aya awan, à wulen sə do ahay inde fok.

39 Tinen ù doh sə wazay ahay cəna, ta ca wa dukwen man zəbor aya awan. Ta zlak à man sa pa way nà, tə pəlay man sə njahay lele aya awan.

---

† **12:36** Ca pə Jabuura 110.1.

40 Tinen apan ti ran mindel anà mèdukway sè uwar ahay. Ti ngèzar patan wa doh a tinen ahay. Dukwen, pè ide su do ahay nà, tè zèdeh amboh nè kawa do lele aya awan. Do matanan ataya nè, sariya a tinen a nà, ma da 'am awan.»

Mèdukway sè uwar a inde, a ndav pi zek sè varan way anà Mbèrom

Lukas 21.1-4

41 Pè dèba anahan a wa kutok, Yesu a njahay à man sè do ahay sè pèkak ayak way à kukwar sè dala ù doh sè mazlaò a Mbèrom ata awan. Winen apan i ca pu do sè pèkak ayak dala ataya awan. Do sè zlile ahay tè pèkak ayak dala bayak awan.

42 Coy, mèdukway sè uwar a inde aday mètawak awan, a zlak ayak ite. A gucek ayak uda dala sèrdède aya cew, kawa sa ja nà, dala bayak a bay.

43 Anga nan, Yesu a ngaman anà njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tè dìdem a hèna: Mèdukway sè uwar a mètawak a anan ata kè varak à kukwar sè dala inde nà, zal do ahay a sa pak ataya fok.

44 Anga do ahay fok ta var nà, mènjœk pè way a tinen a bayak a ataya wa. Ùna mèdukway sè uwar a anan ata, kwa à ga nè winen mètawak a dèp nà, kè ndèvak pi zek. Anga a var anan nà, ta sa pa way anahan a tèke fok.»

13

Do manide ahay ti i mbazl anan doh sè mazlaò a Mbèrom

Mata 24.1-2; Lukas 21.5-6

1 Yesu a nay ù doh sè mazlaò a Mbèrom ata wa cèna, do kàrtek à wulen sè njavar anahan ataya a

jan, a wa: «Miter, ca pu kon a anaya awan, aday pə idezl anahan aya ite tə rəba ike!»

² Yesu a mbədahan apan: «Kə canan anà way a mi dezl a anan ba? Do manide ahay ti mbazl anan. Kon hinen saa dīnger zek pə hinen nà, ibay fok.»

Way saa lahan anà andav sə daliyugo ataya awan

Mata 24.3-14; Lukas 21.7-19

³ Pə dəba wa, winen mə njahay a à bəzlom sə Ulivet, a mbəda 'am pu doh sə mazlač a Mbərom. Piyer, Yakuba, tatə Yuhana tə Andəre nà, tinen taayak a tinen a tatə Yesu. Tə cəce panan, ta wa:

⁴ «Jan umo bidaw? Doh sə mazlač a Mbərom i saa mbazl nə siwaw? Minje sa ma i ga aday mi saa san i təra kutok anaw?»

⁵ Yesu a dazlan sə dakan atan anan kutok, a wa: «Liven anan i zek a kwanay ahay lele, dowan â sa njak kwanay bay.

⁶ Anga do ahay bayak a ti gəba sləmay uno, ti nay, kuwaya i ja winen nə Almasihu. Ti njak anan do ahay bayak awan.

⁷ Ka sak a slənen ləbara sə vəram, kwa dəren, kwa bəse, kâ sa jəjiren bay. Anga təktek way ataya ti təra aday. Əna wita kə dəzlek pə andav ana daliyugo fan bay re.

⁸ Kon a anan, i slabak pu kon hinen, bahay a anan i vadzek tə bahay hinen. Daliyugo i 6al à man ahay cara cara, may i ga matanan re. Dəce ataya fok ti təra nə kawa wan sə dəlay anan uwar ti zek cew ata awan.

⁹ «Gen anan nga i zek à kwanay, anga ti ban kwanay aday ti zla kwanay pa 'am sə sariya ahay. Ti ndəzlay kwanay ù doh sə wazay ahay wa. Anga

kwanay njavar uno ahay, ki tiven atan pa 'am ana bahay ahay pi zek tə guverner ahay, aday kí gen side pa 'am a tinen ahay.

10 Anga bəlaray ləbara mugom a â wazay zek pu kon ahay fok.

11 Kwa siwa siwa tə bənak kwanay sa ga sariya pa 'am a tinen nà, kâ sa jilen sa jəka mi i ja nə maw ata bay. Jen nə 'am a sa nak ikwen ahay à nga inde à alay ata awan. Anga 'am a kwanay a saa ja ata nà, i nay à nga a kwanay wa bay. Saa jak ikwen nə Apasay Cəncan awan.

12 Mərak ahay ti varan anan mərak a tinen ahay anà do ahay aday tâ vad atan. Bəbay sa wan ahay ti gan anà gwaslay a tinen ahay nà, matanan. Gwaslay ahay dukwen, ti slabak pə bəbay a tinen ahay aday do ahay tâ vad atan.

13 Do ahay fok ti nak ikwen idé anga kwanay njavar uno ahay. Əna dowan a kà səmak anan hus à andav a inde cəna, winen i tam.»

*Do manide ahay ti naa mbazl anan Urəsalima
Mata 24.15-28; Lukas 21.20-24*

14 Yesu a ja asa, a wa: «Ki i cinen anan anà səkar sə lize way à man aday tədə i tavay uda bay ata awan. (Dowan a kà jingek anan 'am a anan nà, à sənan anan anà nga anahan nə lele.) A alay ata asanaw nà, do sə Yahudiya ahay tâ haw sa ma nga à bəzlom ahay inde.

15 Do aday winen pa nga su doh dukwen â dazay, â haw, əna â sa ray ahay way anahan ahay ù doh wa bay.

16 Dowan a winen à guvo dukwen, â saa nay ahay agay sa naa gəbək ayak zana anahan bay re.

17 Wuna, pa pac ataya nà, dəce inde anga uwar ti zek cew aya awan, aday anga uwar ta wan a à bak ataya re.

18 Gen anan amboh à Mbərom aday way ataya tâ sa təra à alay sa mad bay.

19 Anga pə luvon ataya nà, dəce i zalay, bina kwa ana Mbərom sə ndakay daliyugo hus ahay biten dukwen, dəce kawa winen ata kə tərak kula bay, aday inde i təra kula sabay re.

20 Óna, Bahay Mbərom kə kəcak anan luvon ataya bay nà, abay dowan saa tam nà, ibay. Óna, kə kəcak anan luvon awan anga do anahan a sə walay ataya awan.

21 «Asa, dowan a kà jak ikwen: “Almasihu winen həna” kabay: “Winen tiya” nà, kâ sa dəfen apan nga bay.

22 Anga almasihu ahay mungwalay aya bayak a ti nay ahay pi zek tu do sə jəka tinen do maja'am a Mbərom ahay. Ti ga minje sə way ahay, tə masuwayan aya cara cara sa njak anan kwa do mə walay aya awan, abay a ga zek nà, na.

23 Kwanay nà, uffa ahak ikwen. Gen anan nga anà zek lele. Na jak ikwen anan kurre nà, anga nan.»

Luvon ana Wan su Do saa may ahay

Mata 24.29-35; Lukas 21.25-33

24 «À alay a pə dəba ana dəce ataya wa nà, pac i dav sabay, kiya dukwen matanan.

25 Mawuzlawazl ahay ti gucey ahay à məndak, aday dukwen məgala sə way ahay à mburom ataya, ti 6al.

26 Ata aday ti canan anà Wan su Do winen apan i may ahay pa nga sə matapasl ahay pa nga

mburom tə məgala bayak awan, aday tə mazlab a re.

²⁷ Aday Wan su Do i slənay ahay maslay anahan ahay, ti halan nga anà do anahan a sə walay ataya kwa ta sə wura fok hus pə magaga sə daliyugo.»

Minje sa buway

²⁸ «Sənen pə way ana buway sə dəkak ikwen anan ata aday. Kə cinen anan anà alay anahan aya ta gak kulbosloslo nà, daslam aya dukwen ta dək, ata kə sənen zle coy viya winen apan i slay bəse.

²⁹ Matanan re, kə cinen anan anà way uno sə dəkak ikwen anan ataya cəna, sənen a nà, nen Wan su Do, nen apan ni may ahay bəse, nen pə alay sə məsudoh.

³⁰ Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Əlek do sə biten ahay ti i mac nà, way ataya fok ti təra.

³¹ Daliyugo i ndav, kərngay i slukwac pə bagəbaga mburom, əna 'am uno nà, i ndav itəbay.»

Dowan saa san luvon sa ndav anan daliyugo nà, ibay

Mata 24.36-44

³² «Əna, dowan saa san luvon sə way ataya nà, ibay. Maslay a Mbərom ahay ta san bay, nen wan anahan a dukwen na san bay. Sa san luvon a cəna, si zek a bəbay uno Mbərom awan.

³³ Gen anan məkəlingesl i zek a kwanay ahay. Bənen nga a kwanay, anga kə sənen luvon a bay.

³⁴ Way matanan i təra nà, kawa do saa zla à man dəren awan. A mbəsakan anan doh anahan anà do si mer su way anahan ahay nə kərtək tə kərtək, kuwaya ti mer su way awan. Do sa ba doh dukwen, a jan nà: “Ba pu doh!”

35 Anga nan kutok nà, təren do mə lavay zek aya awan! Bahay su doh ata i may nə siwaw nà, kə sənen bay. A ga nə suko, man luvon, alay a njəkar sa zlah, kwa duwdew dukwen, alay ataya fok cəna i nay.

36 Kà sak a nay, kwanay ma njak ahan aya nə lelibay.

37 Kawa anuno sa jak ikwen həna ata nà, ni jan anan anà do ahay fok: Təren do mə lavay zek aya awan!»

14

Wurwer sa ban anan Yesu

Mata 26.1-5; Lukas 22.1-2; Yuhana 11.45-53

1 A mbəsak luvon ahay cew nà, azar uko sə Pasəka, aday sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata i sla kutok. Bahay sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom, pi zek tə miter sə Tawrita aya awan, a nan atan sa ban anan Yesu tə wurwer, aday sa vad anan.

2 Anga nan ta ja 'am à wulen a tinen ahay inde, ta wa: «Dâ sa ban anan à azar uko inde bay, bina do ahay ti sa vəze puko.»

Uwar a inde a mbədan amar pa nga anà Yesu

Mata 26.6-13; Lukas 12.1-8

3 Yawa, Yesu winen à Baytiniya, àga dowan a inde, tə ngaman Simon do mə dugwad' awan. Yesu winen apan i pa daf nà, uwar a inde a nay ahay, tə amar sə wurde anahan tə dunguzlok awan à alay inde. Ta da amar ata aday nà, tə *nardi*. Masa anahan a dukwen mənjœk bay. A kad panan 'am awan aday à təba, a mbədən anan pa nga anà Yesu.

4 Matanan kutok, way ana uwar ata sa ga ata nà, a cèban anà do azar aya bayak awan. Ta ja à wulen a tinen ahay inde, ta wa: «A nes anan amar a anan kériya hëna nà, angamaw?»

5 Ta wa, abay tê sukom anan way tê amar a anan nà, i zalay dala së *dinar** sëkat maakan, aday ti var anan dala awan anà do mëtawak aya nà, ta gak way lele bidaw?» Ta ga mivel pë uwar ata awan.

6 Kutok, Yesu a jan atan, a wa: «Mbësiken anan, abay kë bënen anan mbiyed nà, angama kërték anaw? Way anahan su go ata në lele.

7 Do mëtawak aya nà, ti ga inde tê kwanay hwiya. Kà nak ikwen nà, ki gen atan sumor awan kwa siwa mba asanaw? Ùna nen ni ga inde tê kwanay hwiya itëbay.

8 Way abay i mba apan sa ga ata nà, kà gak anan hëna kurre anga nen: A lah anan upo amar uno sa zla anan à mëke.

9 Nen apan ni jak ikwen tê didem a hëna: A man aday do ahay ti wazay anan lëbara uno mugom a kwa aha pë daliyugo fok nà, ti tëker anan lëbara së way ana uwar a anan sa ga hëna ata awan.»

Yudas a sukom a way tê Yesu

Mata 26.14-16; Lukas 22.3-6

10 Natiya kutok asa, Yudas Iskariyot a zla àga bahay së gëdan dungo anà way ahay anga Mbërom, anga aday à gan atan daf pë Yesu. Winen a aday nà, do kërték à wulen su do maslan a Yesu ahay kuro nga cew ataya awan.

11 Tê slane 'am anahan a cëna, tê taslay mivel bayak a tê Yudas, tê zlapay së haman dala. A bënay

---

* **14:5 Dinar** kërték nà, àga tinen dala si mer su way së hway kërték.

pə winen ata wa kutok cəna, Yudas a pəlan atan cəved sə varan atan anan Yesu.

Alavay zek sa da daf sə Pasəka

Mata 26.17-25; Lukas 22.7-23; Yuhana 13.21-30

¹² Natiya asa, à luvon mama'am sə azar uko sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata, aday à pac sə waslay wan sə təman sə Pasəka ata inde, njavar a Yesu ataya ta jan: «A nak mâ sa lavay anan zek tə way sa pa sə Pasəka ata nà, ahaw?»

¹³ A wulen sə njavar anahan ataya wa nà, Yesu a slan do ahay cew. A jan atan: «Zlen à wulen su doh sə Urəsalima. Ki zlingen tə dowan a inde kəlawə pa nga, aday winen apan i may ahay à a'am wa. Pərihen anan azar.

¹⁴ U doh anahan a saa dəzle uda ata nà, jen anan anà bahay su doh ata nə: “Miter a manay a ja nà: Doh a aday mi i pa uda daf sə azar uko sə Pasəka tə njavar uno ahay ata nà, wuraw?”

¹⁵ Ata i dəkak ikwen pə sewene a inde məduwen awan, mə lavay zek a coy. Kâ ndiken uko anan uda way ahay fok à man ata awan.»

¹⁶ Njavar anahan ataya ta zla. Tə dəzle cəna, ta tan ayak à nga anà way ahay nà, kawa ana Yesu sa jan atan. Tə lavay anan uda zek tə way sa pa sə azar uko sə Pasəka kutok.

Yudas i i ga daf pə Yesu

¹⁷ Suko a a ga nà, atə Yesu ta nay ahay tu do maslan anahan ahay kuro nga cew.

¹⁸ Tinen mə njahay a, ti pa way kutok, Yesu a ja, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdəm a həna: Dowan a kərtek à wulen a kwanay inde, mənuko apan dī tar alay à tuwez jiga awan həna, i i ga upo daf.»

19 'Am ata a wusen atan nga fok. Tə dazlan sə cæce panan fok a tinen a kärtek kärtek: «Nen bay ba?»

20 Yesu a jan atan asa, a wa: «Dowan ata nà, à wulen a kwanay a kuro nga cew a anaya awan. Manay apan mi tar alay à tuwez miya awan.

21 Tə didem a nà, nen Wan su Do nà, ni mac, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja upo ata awan. Óna dæce i naa tan à nga anà do saa ga upo daf ata awan. Suwan pə winen maka tê wahay anan bay jiga awan.»

Way sa pa cəncan awan

Mata 26.26-30; Lukas 22.15-20; 1 Korintu ahay 11.23-25

22 Coy, tinen apan ti pa way ata kutok, Yesu a gəba tapa sə pen, a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan i zek wa, a varan atan, a wa: «Təmihen. Həna anan nà, zek uno.»

23 Pə dəba anahan a wa nà, a gəba gəsa'am, a ngəran ayak anà Mbərom, aday a varan atan anan gəsa'am ata awan, aday tâ sa wa way juþjøb fok a tinen awan.

24 A jan atan, a wa: «Həna anan nà, mez uno mə pəkay awan anga do ahay bayak awan. Tə mez uno a anan, Mbərom a 6an 'am tə do ahay.

25 Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: I ban pə luvon sə biten a anan wa nà, ni naa sa way kawa həna a anan sabay, si azanaka pə luvon aday dī saa sa maza à bahay a Mbərom inde.»

26 Pə dəba anahan a wa nà, ta ga ara sə həran nga anà Mbərom, ta zla way a tinen à bəzлом sə Ulivet.

*Atə Yesu tə Piyer
Mata 26.31-35; Lukas 22.31-34; Yuhana 13.36-38*

²⁷ Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Kwanay a fok, ki i hiwen, ki i mbəsiken nen. Anga Deftere ana Mbərom a ja nà: “Ni vad anan do sə jugwar təman awan, aday dükwen təman ahay ti ta 'am.[†]”»

²⁸ Aday Yesu a zəga anan asa, a wa: «Na sak a slabakay ahay à məke wa nà, ni lahak ikwen à Galile.»

²⁹ Piyer a mbədahan apan, a wa: «Kwa â ga nə do ahay fok ti mbəsak iken dəp nà, nen ni mbəsak iken itəbay.»

³⁰ Yesu a jan: «Nen apan ni jak tə dīdēm a həna: A luvon a sə biten a anan inde, zukwa njəkar i saa zlah saray cew nà, ka jak saray maakan, ka san nen bay.»

³¹ Piyer a ma pa 'am anahan ata maza awan, a wa: «A ga nə ni mac anga iken dəp nà, ni ja kula na san iken bay itəbay!» Fok a tinen a ta ja 'am kərtek awan.

*Yesu a ga amboh à Gecemene
Mata 26.36-46; Lukas 22.39-46*

³² Natiya, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla à man sə ngaman Gecemene. Tə dəzle à man ata kutok nà, a jan anà njavar anahan ahay: «Njihen à man a anan à alay a nen ni gay ahay amboh.»

³³ Winen apan i zla nà, a ngaman anà Piyer, anà Yakuba, aday anà Yuhana, ta zla jiga awan. Zlawan a dazlan sa ban anan, a jəjar pi zek.

---

† **14:27** Ca pə Jekariya 13.7.

34 A jan atan asa: «Mivel uno i ndero⁶ hus pa sa mac anan. Njihen à man a anan, ben lele.»

35 A zla à man a tinen ata wa mènjoek cèna, a salahay à mèndak duboz. A ga amboh aday dace ata â zla panan wa ite, abay â ga zek nà, na.

36 A wa: «*Abba*[‡], bëbay uno, pëiken nà, way ahay fok ta ga zek. Gëba puno dace saa nay upo a anan ata ite. Aya èna, way kawa su no nà, â tèra bay, si kawa sa nak iken.»

37 A ma à man ana njavar anahan a maakan ataya nà, a tan atan ahay à nga nè ma njak ahan aya awan. Anga nan a jan anà Piyer: «Simon, iken ma njak ahan a daw? Ka mbak apan sa ba kwa ler kertek bay asèka?»

38 Ben lele, gen amboh anga aday kê tiven anan anà way saa njak kwanay ahay. Apasay su do zènzen a nà, a gan may sè dëfan apan anà Mbërom, èna zlay si zek anahan a bèle awan.»

39 Yesu a ma maza asa, a ga amboh kawa anahan sè manakwakwa awan.

40 A may ahay pë cakay ana njavar anahan ataya asa, a tan atan à nga nà, tè njèkak ahan asa, ta mba apan sè tèba idé kwa mènjoek bay jiga awan. Aday ta san sa jan hëna nè maw bay.

41 A zla, a ga amboh asa, a may ahay tè bahay maakan awan. A jan atan: «Kwanay apan ki men anan uda daw, do sa njak ahan ahay? Coy, alay a kà slak hëna kutok, aday ti varan nen Wan su Do à alay inde anà do sè atahasl ahay.»

42 Slabiken, zluko. Do sa ga upo daf winen tiya, kà nak ahay.»

[‡] **14:36 Abba:** Kawa sa ja nà, «bëbay» ta 'am sè Aramayak.

*Do ahay ta ban anan Yesu**Mata 26.47-56; Lukas 22.47-53; Yuhana 18.3-12*

43 Yesu kà ndəvak anan 'am ata fan bay cəna, Yudas, do kərték à wulen sə njavar anahan aya inde kuro nga cew ata a dəzley ahay. A njahan pa 'am wa anà do ahay bayak a tə way sə alay a hunjəslesle: maslalam a pi zek tə sukol aya re. Sə slənay atan ahay nə bahay sə gədən dungo anà way ahay, pi zek tə miter sə Tawrita ahay, aday tə məced sə Yahuda ahay. **44** Yudas, dowan a sa ga daf pə Yesu ata, ba kà varak atan minje sə way, a wa: «Dowan a ni ban anan həmbok ata nà, winen awan. Bənen anan, aday kí gen anan nga lele, zlen anan kutok.»

45 A dəzlek ayak cəna, a zla pə cakay ana Yesu bəse. A jan 'am: «Miter!» A dazlan a varan alay, a ban anan pi zek həmbok.

46 Cəna ves, do ahay ta ban anan.

47 Do kərték à wulen su do a Yesu mə tavay a à man ataya, a ndahay maslalam anahan, a car anan ɓile ana bahay nga su do sə gədən dungo anà way anga Mbərom, aday maslalam anahan ata a gad panan sləmay kərték a poc.

48 Yesu a jan anà do ahay, a wa: «Ki nen upo tə maslalam aya aday tə sukol aya sa ban nen kawa nen do sə ngəzar do à cəved inde daw?»

49 Pac pac nen inde tə kwanay ù doh sə mazlab a Mbərom, nen apan ni tətakan anan way anà do ahay, əna kə bənen nen bay. Əna way a anan a təra həna nà, aday 'am ana do maja'am a Mbərom ahay sa ja upo à Deftere a Mbərom inde ata à təra.»

50 Njavar anahan ahay tə mbəsak anan, ta haw way a tinen fok.

51 Wan a inde nà, winen apan i pərahan azar anà Yesu. Zana pi zek dñukwen gwedere kərtektəkke. Tə pəlay abay sa ban anan,

52 aya əna alay a tinen a dəzle nà, pə zana ata awan. Winen ite a pəsakay anan ahay gwedere ata à zar wa, gədek sa haw zek kəray a gweder gweder.

Yesu winen pa 'am su do sə lavay nga sə Yahuda ahay

Mata 26.57-68; Lukas 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24

53 Do sa ban anan Yesu ataya ta zla anan àga bahay nga su do sə gəðan dungo anà way ahay. Bahay sə gəðan dungo anà way ahay, tə məced sə Urəsalima ahay pi zek tə miter sə Tawrita aya tə halay nga fok a tinen awan.

54 Piyer winen apan i pərahan ayak azar à dəba wa à dəba wa. A dəzlek ayak à gala ana bahay nga su do sə gəðan dungo anà way nà, a njahay à wulen su do si mer su way ahay su doh ata awan. Tə njahay pə uko anga alay sa mad.

55 Aday nà, bahay sə gəðan dungo anà way ahay, pi zek tu do sə lavan nga anà Yahuda ahay, fok a tinen a ta ban bitem sə mungwalay ahay aday ti vad anan Yesu à məke. Əna ta njad cəved a bay,

56 kwa abay do sə mungwalay ahay bayak a tə ndəbak apan 'am ahay cara cara dəp nà, na. Aday 'am a tinen awan kà zlak atan pi zek bay re.

57 Do hinen ahay tə slabak tə mungwalay a tinen ite, ta wa:

58 «Manay nà, mə slənek a wa: “Doh sə mazlab a Mbərom a ma han a tə alay su do a anan nà,

ni mbazl anan, aday nen ni han anan à luvon maakan inde tə alay su do zənzen a sabay.”»

59 Tə winen ata təke dükwen side ata kà zlak atan pi zek bay.

60 Bahay nga su do sə gəðan dungo anà way ahay a slabak à wulen sə do ahay inde, a cəce pi zek à Yesu a wa, a wa: «Kə mbəda apan itəbay kələdaw? Do a anaya fok ta ja apak nə maw?»

61 Yesu a njahay way anahan faafa. Kè təbək anan 'am anahan a bay jiga awan.

Bahay nga sə dowan ata a mənahan anan asa: «Iken nà, Almasihu, wan a Mbərom mbala do ahay sə həran nga ata daw?»

62 Yesu a mbədahan apan kutok: «Ayaw! Nen nà, winen awan. Kwanay dükwen ki cinen anan anà Wan su Do, winen mə njahay a à alay puway ana Mbərom Ba Məgala. Ki cinen anan pə matapasl sa nga mburom, winen apan i may ahay re.»

63 Bahay nga su do sə gəðan dungo anà way ata a sləne 'am ataya nà, a ngəraw anan zana anahan pi zek wa, a wa: «Həna nà, dī gan may anà side hinen re daw?»

64 Kè jənak anan pa 'am a Mbərom. Kè slənen 'am anahan a coy. Ki jen həna nə kəkəmaw?» Fok a tinen ta gan nə sariya sə mac.

65 Do azar aya ta ma nga sə təfe apan məne. Tə kərtan way pə ide, tə dəcan, aday ta jan: «Jan umo kutok: Sə dəcak nə wayaw?» Do si mer su way ahay ta zla anan, tə dəcan ite.

Piyer a wa a san Yesu bay

Mata 26.69-75; Lukas 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27

66 Piyer nà, winen à gala hwiya, mə njahay a pə uko. Dəna sa ga mer su way àga bahay nga su dō sə gədən dungo anà way, a nay ahay.

67 A canan anà Piyer nà, a zəzor anan cəna, a jan: «Iken dukwen do ana Yesu sə Nazaratu ata ba?»

68 Piyer a məman anan, a wa: «Nen na san 'am anak ata sa jay həna ata bay.» A slabak, a hədəkey ahay à məgədengəden uho. [Njəkar a zlah kərtæk.]

69 Dəna ata a canan asa cəna, a jan anà dō a mə njahay ataya awan, a wa: «Həna anan dukwen dō a tinen aya kərtæk awan.»

70 Piyer a məman anan asa.

A njahay mənjœk asa cəna, dō sa man ataya ta jan à Piyer: «Ki mba apan sə məman zek bay! Tə dīdem awan, iken do a tinen, anga iken Galile ahay re.»

71 Piyer a dazlan sə mbaday coy: «Kak na san dowan ata zle nà, Mbərom a tə alay anahan awan à tahasl nen! Nen na san dowan ata bay!»

72 Kwayan'a, njəkar a zlah mə slala cew awan. Piyer a slène cəna, 'am a Yesu a sa jan kurre ata à man à nga inde, a wa: «Njəkar i saa zlah saray cew nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.» Səkwelkwele mə tavay awan, a dazlan ayam.

15

Ta zla anan Yesu àga Pilatu

Mata 27.1-2, 11-14; Lukas 23.1-5; Yuhana 18.28-38

1 Ide a cəde siwa a cəna, bahay sə gədən dungo anà way ahay ta ma anan 'am ï zek tə məced sə Yahuda ahay pi zek tə miter sə Tawrita ahay, tə halay nga tu dō sə mbəda alay pa 'am azar aya fok.

Coy tə jaway anan Yesu, ta zla anan àga Pilatu, guverner sə Yahudiya, winen Ruma ahay.

² Pilatu a kutoč a cēce 'am pə Yesu wa: «Iken nà, bahay sə Yahuda ahay daw?»

Yesu a mbədahan apan, a wa: «Ka jak anan asanaw!»

³ Bahay sə gəđan dungo anà way ahay ta ndaň 'am pə Yesu nà, anga way ahay cara cara bayak awan.

⁴ Pilatu a cēce panan asa: «Kə mbəđa apan itəbay daw? Ca pə way aya tinen sa zlah anan apak ata awan!»

⁵ Yesu ite a ngam sə mbəđa apan bay fok. Ambəđa apan bay a Yesu ata a gan masuwayan anà bahay Pilatu.

Ta ga sariya sa vad'a Yesu

Mata 27.15-26; Lukas 23.13-25; Yuhana 18.39 - 19.16

⁶ Pə azar uko sə Pasəka fok cəna, bahay a taa mbəsakan atan ahay do kərték à dangay wa, kawa ana tinen sə cēce fok.

⁷ A alay ata ite, dowan a inde tə ngaman Barabas nà, tinen tə dowan aya inde tə vəze pə Ruma ahay à wulen su doh, tə vədak uda awan nga su do re. Anga nan, winen à dangay.

⁸ Natiya kutoč, do ahay fok ta zlak ayak, tə cēce kawa ana tinen sa taa ga sə kukwa awan.

⁹ Pilatu a cēce patan wa, a wa: «A nak ikwen nà mbəsakak ikwen anan ahay bahay sə Yahuda ahay daw?»

¹⁰ Anga a san zle lele, bahay sə gəđan dungo anà way ahay ta ban anan Yesu nà, anga sərak cərkəke.

11 Ḯna bahay sə gədan dungo anà way ahay tə pəkan 'am anà man su do ata fok aday tə cəce pə bahay wa nà, Barabas.

12 Pilatu a cəce pə do ahay wa asa: «Aday nā ga anan tə dowan a kwanay sə ngaman bahay sə Yahuda ahay ata nà, kəkəmaw?»

13 Ta zlah azlazlah, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

14 Pilatu a cəce: «A ga mer sa ma lelibay a anaw?»

Tə zəga anan sa zlah, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

15 Pilatu a nan sa ga nà, way sa zlan à nga anà do ahay. Anga nan, a mbəsakan atan anan Barabas. A jan anà suje ahay tə ndabay anan Yesu. Aday a varan atan anan, tə daray anan pə dədom.

Suje ahay ta ran mindel anà Yesu

Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3

16 Suje ahay ta zla anan Yesu à man sə njahay a tinen à gala su doh àga Pilatu. Tə halan nga anà suje ahay fok.

17 Tə dəfan zana dəzdzaz a pi zek, kawa sə bahay, tə hanan jugo sə adak, tə dəfan à nga inde.

18 Tə dazlan sa jan 'am kawa ana bahay kutok, ta wa: «Bahay sə Yahuda ahay â ga inde sə coy!»

19 Tə dəcan pa nga tə sukol, tə təfe apan məne, tə dukwen gərmec ù vo, tinen mə rihe nga aya awan.

20 Ta ndav anan sə mbasay apan nà, tə culok panan zana ata, ta man anan zana anahan pi zek kutok. Ta zla anan saa darak anan ayak pə dədom mə zləlngad awan.

*Tə daray anan Yesu pə dədom mə zləlngad awan
Mata 27.32-44; Lukas 23.26-43; Yuhana 19.17-
27*

²¹ Tinen apan ti zla anan Yesu ata kutok, tə zlangay tə dowan a inde tə ngaman Simon, do sə Siren ahay, winen dükwen bəbay ata ana Aleksandire tə Rufus. Winen a aday nà, winen apan i may ahay à kibe wa. Suje ahay ta gan bəlaray sə tavak dədom ata pə Yesu wa.

²² Ta zla anan tə Yesu pa man sə ngaman Golgota ata, kawa sa ja nà, Kəlakasl-sa-Nga.

²³ A man ata nà, dowan aya inde abay a nan atan sə varan way mə kwasay a mə japay a tə ndəliwen awan, aday à man zek à dəce anahan inde. Óne Yesu a ngam bay.

²⁴ Tə dazlan tə daray anan pə dədom. Tə gəzla anan zana a Yesu, ta ga caca pə zana anahan ata à wulen a tinen ahay inde, aday sa san anan pi zek wa saa njad zana ataya nə wayaw.

²⁵ Tə daray anan Yesu nà, i ga njamde dəsudo*.

²⁶ Tə vinde way a tinen a sa ban anan apan ata awan: «Bahay sə Yahuda ahay.» Tə tapan anan pə dədom ata awan.

²⁷ Tə darak ayak do sə akar aya inde cew re, do kərtek a tə alay puway, do hinen tə alay gula, Yesu à mamasl a tinen. [

²⁸ Kawa ana Deftere sa ja ata nà, a təra matanan acəkan. A wa: «Tə baslay anan à wulen su do mi nes aya inde.†»]

²⁹ Do sa zla ta man ataya fok ta 6al nga kwata kwata, tə gənahan, ta wa: «Na wa, iken ka wa ki

---

* ^{15:25} Njamde dəsudo: pac a may ahay apa sa sla wa da. † ^{15:28} Ca pə Esaaya 53.12.

mbazl anan doh sə mazla⁶ a Mbərom aday ki han anan maza awan à luvon maakan inde ba?

³⁰ Өna dazay ahay pə dədom a wa kutok, aday tam anan nga anak bidaw!»

³¹ Matanan, bahay sə gədan dungo anà way ahay, miter sə Tawrita ahay pə kərték a, ta ran mindel à wulen a tinen, ta wa: «Kè təmak anan do azar aya awan, əna a mba apan sa tam anan nga anahan a bay. ³² Kak də canak anan anà Almasihu bahay sə Yahuda ahay kè dazak ahay pə dədom wa həna ata nà, dī daf apan nga acəkan!»

Do aya tinen mə daray aya tatə Yesu ataya dukwen ta ma nga sə gənahan ite re.

Amac a Yesu

Mata 27.45-56; Lukas 23.44-49; Yuhana 19.28-30

³³ A ban pə man ipec wa nà, luvon a ga pə daliyugo fok takədimbom, hus à njamde maakan[‡].

³⁴ Tə njamde maakan kutok cəna, Yesu a zlah tə məgalak a, a wa: «*Elowa, Elowa, lama sabaktani?§*» Kawa sa ja nà: «Mbərom uno, Mbərom uno, kə mbəsak nen, angamaw?^{*}»

³⁵ Do a mə tavay aya à man ata azar a tə sləne bine maw cəna, ta wa: «Winen apan i ngaman anà Eliya həna!»

³⁶ Dowan a tinen a kərték a a haw, a gəba awan a inde kawa baf, a tar anan à way mə kwasya a inde, aday sərekeke re. Tə taran anan ayak tə gusuko zəbor awan aday Yesu â susœb. Ta wa: «Kak Eliya i

[‡] **15:33** Njamde maakan: pac à man sa zla apa sa sla inde da.

[§] **15:34** 'Am ataya nà, tinen ta 'am sə Aramayak. * **15:34** Ca pə Jabura 22.2.

nay sa naa dazay anan ahay pa man a anan wa nà,
dì ca apan aday. Buko!»

37 Óna Yesu a zlah tè mègalak awan, a mac way
anahan.

38 Cëna, zana sè gèzla anan man sè njahay a
Mbèrom pi zek wa tè do ahay, ù doh sè mazlab a
Mbèrom ata, a ngèraw i zek wa èndem, a bënay
ahay kwa à mburom wa hus à mëndak.

39 Bahay sè suje a mè tavay a pa 'am ana atè
Yesu a mè daray ataya kè canak anan a mac nè
kèkèmaw. Anga nan a wa: «Tè dìdèk awan, winen
Wan a Mbèrom.»

40 Uwar ahay inde à man ata awan, tè tavay
zad, tinen apan ti cak ayak apan. A wulen sè
uwar ataya nà, dì tan à nga anà Mariyama dëna sè
Magèdala ahay, tatè Salome, aday Mariyama may
ana Yakuba zek cædew awan tatè Yoses.

41 A alay a Yesu winen à Galile nà, uwar ataya
ta taa pèrahan azar, aday ta taa gan mer su way
re. Uwar azar aya dukwen inde bayak a tè pèrahak
anan ahay azar à Urësalima, tinen inde à man ata
re.

Tè gèba anan Yesu à mèke

Mata 27.57-61; Lukas 23.50-56; Yuhana 19.38-

42

42 Pac ata nà, luvon sè lavay zek anga luvon sa
man uda awan. Kawa sa ja nà, luvon sè lahan anà
luvon sa man uda awan. Suko awan a ga nà,

43 Yusufu, do sè Arimatiya ahay, a nay. Winen do
tè mazlab awan à wulen su do sè lavay nga ahay.
Winen apan i ba bahay a Mbèrom re. A sa mbac
sa zla à man ana Pilatu, a cècihey ahay cèved sa la
anan Yesu.

44 Pilatu a slène sa jèka Yesu kè mècak coy nà, a gan masuwayan, anga pə winen nà, Yesu kè mècak bëse kak matanan nà, na. Pilatu a ngaman ayak anà bahay sə suje ata awan, a cèce panan: «A mac nà, kè njahak bayak a daw?»

45 Bahay sə suje ata a ndav anan sə tékären lèbara cëna, a jan anà Yusufu nà: «Ka a gëba mësinde anak, la!»

46 Yusufu a sukom apan rëkot, a dazay anan ahay mësinde a Yesu pə dëdom mə zlèngad ata wa. A nga anan apan rëkot ata awan, a dëfak anan ayak à jëvay a ma la à jama inde ata awan.[†] A bëtukwal apan bélèlen mëduwen a, a tacay anan 'am sə jëvay.

47 Atë Mariyama, dëna sə Magëdala ahay, të Mariyama, may ana Yoses, ta ca pa man a ta la anan uda Yesu ata awan.

16

*Yesu a slabakay ahay à mëke wa
Mata 28.1-8; Lukas 24.1-12; Yuhana 20.1-10*

1 Pə dëba ana luvon sa man uda awan wa nà, Mariyama sə Magëdala, të Salome, tatë Mariyama may ana Yakuba, të sukom amar lele aya sə rëbas dun'a ata awan, saa gak ayak pə mësinde a Yesu à jëvay inde.

2 Ta pac sə zaka awan duwdew, pac winen apan i gay ahay tèrdussa, uwär ataya ta zla pa 'am jëvay. Pac kà gak cëf lele way anahan, ta sa dëzle nà, na.

[†] **15:46** Jëvay a tinen ma la a ù kon inde kawa doh. Anga nan ta mba apan sa zla uda awan.

3 Tinen apan ti ja à wulen a tinen inde ta wa:
 «Waya saa bətukolok uko anan bələlen a pa 'am
 jəvay wa anaw?»

4 Tə cakaf nga nà, tə canan ayak anà bələlen a
 məduwen ata mə bətukwal a pa 'am jəvay wa, mə
 jəkay a coy.

5 Ta zla à jəvay inde, ta ca iđe nà, tə canan
 à dowan inde njavar awan mə njahay tə alay
 puway, winen tə zana pi zek sədék awan aday
 kwedékkwédek. A gan atan masuwayan, ta ma
 nga pə ajəjar yiþyaab.

6 Ðna dowan ata a jan anà uwär ataya, a wa:
 «Kâ jəjiren bay! Kwanay apan ki pəlen nə Yesu sə
 Nazaratu, dowan a tinen sə darak anan ayak pə
 dədom mə zləlngad ata awan. Cen apan. Man sə
 nahay anahan awan nə həna. Winen inde à man a
 anan sabay. Kè slabakak!

7 Həna nà, zlen! Kâ si jen anà njavar anahan
 ahay tatə Piyer nà: “I lahak ikwen à Galile. Ki
 cinen anan nà, à man ata awan, kawa anahan sa
 jak ikwen.”»

8 Kwayan'a, uwär ataya ta haw ahahaw pa 'am
 jəvay wa tə ajəjar awan, anga zlawan a gan atan.
 Tə təkerek anan 'am ata anà dowan kwa kərték bay
 anga tinen apan ti jəjar.

*Yesu a kan zek anà Mariyama sə Magədala, aday
 anà njavar anahan ahay cew*

Mata 28.9-10; Yuhana 20.11-18

9 Yesu a slabakay ahay à məke wa nà, pac sə
 zaka duwdew pərek. Mama'am awan a kan zek
 anà Mariyama, dəna sə Magədala ahay ata, Yesu sə

rəzlay ahay wa apasay lelibay aya cuwbe à winen wa awan.

10 Mariyama ata awan a zla sə dakan anan ləbara awan anà do sa taa japay tatə Yesu ataya, tinen apan ti yam anga mbac kə slabak patan wa.

11 Tə slene sa jəka winen inde tə sifa awan, aday Mariyama kə canak anan dukwen, tə təmahak sa daf apan nga bay.

12 Pə dəba wa dukwen nà, Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay cew ti zek hinen. Tinen a aday nà, tinen apan ti nay à wulen su doh wa sa zla tə kibe.

13 Njavar ataya dukwen ta mak, tə təkerek anan ləbara awan anà njavar anahan azar ataya awan, əna tə təmahak atan anan bay re.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay

Mata 28.16-20; Lukas 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Mer su way ahay 1.6-8

14 Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a kan atan zek anà njavar anahan ahay kuro nga anahan a kərték, tinen mə njahay a ti pa daf. A gafan atan 'am anga tə dəfak apan nga bay, aday anga kurkwilen à sləmay a tinen ahay inde, bina tə təmahak 'am su do sə canan kə slabak ataya bay.

15 Yesu a jan atan, a wa: «Zlen kwa ta sə wura pə daliyugo fok. Diken anan ləbara mugom a anan kwa anà waya fok.

16 Kuwaya, dowan a kə dəfak apan nga pə ləbara ata awan aday kə təmahak sa ga baptisma nà, i tam. Aday dowan a kə dəfak apan nga bay ite nà, Mbərom i gan sariya.

17 Do ma daf upo nga aya awan ti njad sa ga way masuwayan aya awan. Ti razl setene ahay tə sləmay uno, ti njad sa ja 'am wiya aya awan.

18 Hinahibay ti ban dədew tə alay kabay ti varan atan leke dəp nà, i gan atan awan bay. Ti dəfan alay pa nga ana do sə dəvac ahay nà, ti mbar à dəvac a tinen ahay wa.»

Yesu a ján à Mbərom

Lukas 24.50-53; Mer su way ahay 1.9-11

19 Pə dəba ana Bahay Yesu sa jan atan 'am ata wa nà, zek anahan a cakaf à məndak wa, a zla à mburom saa njahay à alay puway ana Mbərom.

20 Njavar anahan ataya ite ta zla saa wazay anan ləbara mugom ata kwa ta sə wura fok. Bahay Yesu a varan atan məgala sa ga masuwayan, aday do ahay tâ san 'am a tinen nà, dīdəm aya awan.*

---

* **16:20** Andav cədew a inde re, kawa à Deftere sa 'am sə mbuzom.

**Mbuko: Aɓan 'am wiya awan
The New Testament in the Mbuko language of
Cameroon (CM:mqb:Mbuko)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbuko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mbuko

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files
dated 14 May 2025
85377c5a-ee2b-5540-a6b5-8f8a5a729092